

Nr 42

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1963/64 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 13, punkterna 36—39, 43—44, 102—103 samt 105) har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1963, föreslagit riksdagen att

A. beträffande anslag å driftbudgeten

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad föredragande statsrådet föreslagit;

II. godkänna av föredragande statsrådet förordad avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för länsbostadsnämnderna, som föranledes av vad föredragande statsrådet föreslagit;

IV. godkänna av föredragande statsrådet förordad avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64;

V. godkänna av föredragande statsrådet förordade ändringar i bestämmelserna om räntebidrag;

VI. godkänna av föredragande statsrådet förordad ändring i reglerna för invalidbostadsbidrag;

VII. för budgetåret 1963/64 under elfte huvudtiteln anvisa

- 1) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 568 000 kr.;
- 2) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 980 000 kr.;
- 3) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 7 205 000 kr.;
- 4) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 901 000 kr.;
- 5) till Räntebidrag ett förslagsanslag av 240 000 000 kr.;
- 6) till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 9 000 000 kr.; samt

B. beträffande anslag å kapitalbudgeten

I. godkänna av föredragande statsrådet förordade ändringar i bestämmelserna om statliga bostadslån;

II. medgiva att lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må beviljas intill 710 000 000 kr. under tiden den 1 juli—31 december 1963 samt 1 270 000 000 kr. under år 1964;

III. godkänna av föredragande statsrådet framlagda förslag angående utestående kapitalsubventioner till flerfamiljshus och egnahem;

IV. medgiva att beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill belopp av 10 000 000 kr. under tiden den 1 juli—31 december 1963 samt 15 000 000 kr. under år 1964;

V. för budgetåret 1963/64 anvisa

a) under statens utlåningsfonder

1) till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 740 000 000 kr.;

2) till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin ett investeringsanslag av 1 000 kr.;

b) under fonden för låneunderstöd

till Räntefria lån till bostadsbyggande ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen

från första kammaren

I: 45 av herrar *Adolfsson* och *Lager*,

I: 79 av herr *Adolfsson*,

I: 80 av herr *Lager*,

I: 81 av herrar *Bertil Petersson* och *Herbert Larsson*,

I: 131 av herrar *Adolfsson* och *Lager*,

I: 133 av herr *Bergman m. fl.*,

I: 134 av herrar *Boheman* och *Hilding*,

I: 141 av herr *Gunnar Pettersson*,

I: 174 av herrar *Einar Eriksson* och *Axel Svensson*,

I: 229 av herr *Knut Johansson m. fl.*,

I: 239 av herr *Sörlin m. fl.*,

I: 343 av herr *Hagberg m. fl.*,

I: 347 av herr *Lundström m. fl.*,

I: 348 av herr *Lundström m. fl.*,

I: 491 av herr *Bengtson m. fl.*,

I: 492 av herr *Bengtson m. fl.*,

I: 493 av herr *Bengtson m. fl.*,

I: 494 av herr *Hagberg m. fl.*,

I: 495 av herr *Lundström m. fl.*,

- I: 549 av herr *Åkerlund*, samt
från andra kammaren
- II: 53 av herrar *Nilsson* i Gävle och *Hermansson*,
II: 95 av herrar *Nilsson* i Gävle och *Holmberg*,
II: 96 av herrar *Nilsson* i Gävle och *Holmberg*,
II: 97 av herrar *Svenning* och *Lindkvist*,
II: 162 av herr *Kristenson* i Göteborg m. fl.,
II: 165 av fru *Nettelbrandt* m. fl.,
II: 166 av herr *Nilsson* i Gävle m. fl.,
II: 167 av herr *Svensson* i Ljungskile m. fl.,
II: 206 av herr *Bengtsson* i Halmstad m. fl.,
II: 266 av herr *Blomkvist* m. fl.,
II: 279 av herr *Lundmark* m. fl.,
II: 400 av herr *Heckscher* m. fl.,
II: 405 av herr *Ohlin* m. fl.,
II: 406 av herr *Ohlin* m. fl.,
II: 595 av herr *Heckscher* m. fl.,
II: 596 av herr *Hedlund* m. fl.,
II: 597 av herr *Hedlund* m. fl.,
II: 598 av herr *Hedlund* m. fl.,
II: 606 av herr *Ohlin* m. fl.,
II: 664 av fröken *Wetterström* m. fl.
- Yrkandena i nämnda motioner redovisas i det följande.

I de likalydande motionerna *I: 45* (av herrar *Adolfsson* och *Lager*) och *II: 53* (av herrar *Nilsson* i Gävle och *Hermansson*) har föreslagits att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till upprättandet av en bostadsbyggnadsfond ur vilken kommunala, kooperativa och andra samhällsnyttiga bostadsbyggnadsföretag äger rätt att för bostadsbyggande erhålla långsiktiga lån till en ränta av förslagsvis högst två procent.

I de likalydande motionerna *I: 79* (av herr *Adolfsson*) och *II: 96* (av herrar *Nilsson* i Gävle och *Holmberg*) har föreslagits att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om att en utredning snarast möjligt göres i syfte att i samhällelig ägo överföra hyreshus och tillhörande tomtmark.

I de likalydande motionerna *I: 80* (av herr *Lager*) och *II: 95* (av herrar *Nilsson* i Gävle och *Holmberg*) har föreslagits

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utformning av anvisningar till statliga myndigheter rörande prispolitiken vid försäljning av staten tillhörig mark i enlighet med vad i motionerna angivits, inklusive

möjligheten av ett upplåtande av statlig mark med tomträtt, samt att frågan om skapandet av en lånefond eller andra åtgärder för att underlätta kommunernas förvärv av tomtmark samt finansiering av markinnehav för bostadsbebyggelse skyndsamt utredes.

I de likalydande motionerna *I: 81* (av herrar Bertil Petersson och Herbert Larsson) och *II: 97* (av herrar Svenning och Lindkvist) har hemställts att riksdagen måtte uttala sig för en sådan differentiering av de statliga belåningsvärdena för bostadshus att produktion av kvalitetsbostäder främjas.

I de likalydande motionerna *I: 131* (av herrar Adolfsson och Lager) och *II: 166* (av herr Nilsson i Gävle m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte

- avslå Kungl. Maj:ts förslag till ändringar i bestämmelserna om räntebidrag,

- till räntebidrag för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 000 kronor.

I de likalydande motionerna *I: 133* (av herr Bergman m. fl.) och *II: 162* (av herr Kristenson i Göteborg m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte besluta att Kungl. Maj:t skyndsamt prövar de förslag till markpolitiska åtgärder, som bostadsstyrelsen föreslagit i sin skrivelse av den 24 augusti 1962, och för riksdagen framlägger förslag i ämnet.

I de likalydande motionerna *I: 134* (av herrar Boheman och Hilding) och *II: 165* (av fru Nettelbrandt m. fl.) har föreslagits att riksdagen måtte i samband med bostadsfrågornas behandling besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att frågan om lämpliga åtgärder från statens sida att stimulera byggande av servicehus måtte ingående prövas av 1959 års bostadsbyggnadsutredning.

I de likalydande motionerna *I: 141* (av herr Gunnar Pettersson) och *II: 167* (av herr Svensson i Ljungskile m. fl.) har yrkats att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts yrkande i statsverkspropositionen bil. 13 punkt 105 a.

I de likalydande motionerna *I: 174* (av herrar Einar Eriksson och Axel Svensson) och *II: 206* (av herr Bengtsson i Halmstad m. fl.) har — såvitt nu är i fråga — hemställts att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag till en kreditfond ur vilken kommun, som önskar köpa mark avsedd för upplåtelse mot tomträtt, kan få låna medel samt villkoren härför.

I de likalydande motionerna *I: 229* (av herr Knut Johansson m. fl.) och *II: 266* (av herr Blomkvist m. fl.) har — såvitt nu är i fråga — hemställts

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en utredning angående åtgärder för att säkra kommunernas penningbehov i samband med markförvärv samt förhindra markvärdestegring och därav följande hinder för önskvärd samhällsbebyggelse.

I de likalydande motionerna *I: 239* (av herr Sörlin m. fl.) och *II: 279* (av herr Lundmark m. fl.) har hemställts att riksdagen vid behandling av punkt D 9 under elfte huvudtiteln måtte besluta att inkomststrecket för erhållande av bostadsförbättringslån höjes till 7 000 kr.

I de likalydande motionerna *I: 343* (av herr Hagberg m. fl.) och *II: 400* (av herr Heckscher m. fl.) har — såvitt nu är i fråga — föreslagits att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att belåningsvärdet för flerfamiljshus ökas med ett belopp om 400 kr. för varje lägenhet som är avsedd för pensionärsbostad.

I de likalydande motionerna *I: 347* (av herr Lundström m. fl.) och *II: 405* (av herr Ohlin m. fl.) har — såvitt nu är i fråga — hemställts

A. att riksdagen måtte besluta

1. att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad i motionerna anförts beträffande

a) att bostadsbyggnadsprogrammet för 1963 med hänsyn till konjunkturvattningen bör omfatta cirka 90 000 lägenheter;

b) att det ordinarie bostadsbyggnadsprogrammet för 1964 bör omfatta 85 000 lägenheter men utökas i den mån konjunkturläget så medger;

c) att det må ankomma på Kungl. Maj:t att på tilläggsstat begära de höjningar av ramarna för igångsättningen, som kan bli erforderliga;

2. att tertiärlån för privatägda småhus skall förräntas och amorteras genom fast annuitet, att tillämpas fr. o. m. 1 juli 1963;

3. att tertiärlånets övre gräns för fastigheter, som påbörjats efter den 1 juli 1963, skall vara 97 procent för företagsformer, som nu får låna 100 procent, samt 92 procent för kooperativa företag, som nu får låna 95 procent;

4. omläggning av lånevillkoren för att stimulera amorteringssparandet och innebärande att räntesubventionen ersättes med ett enhetligt schablonbidrag enligt i motionerna angivna riklinjer;

5. att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag om tillämpning av kreditgarantisystem för bostadsfinansieringen;

6. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte i samverkan med på kreditmarknaden verkande företag och institut förbereda och för riksdagen framlägga de förslag, som kan erfordras för att introducera värdebeständiga lån för bostadsbyggandet;

7. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att en parlamentarisk

bostadsberedning skyndsamt tillsättes för att behandla i motionerna angivna uppgifter och avgiva förslag till den statliga bostadspolitikens utformning; samt

B. att riksdagen måtte beakta vad som i övrigt anförts i motionerna.

I de likalydande motionerna *I: 348* (av herr Lundström m. fl.) och *II: 406* (av herr Ohlin m. fl.) har — såvitt nu är i fråga — hemställts att riksdagen måtte besluta att slopa de spärrar för beviljande av invalidbostadsbidrag, som består i att tillämpningsområdet för bidraget är begränsat till att avse endast vissa bostadshus, nämligen hus vilka uppföres eller ombygges med statliga lån samt nybyggda hus till vilka statligt räntebidrag utgår, fr. o. m. den 1 januari 1964, och som följd härav anslå ytterligare 2 000 000 kr. till invalidbostadsbidrag under nästa budgetår och således till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet för budgetåret 1963/64 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kr.

I de likalydande motionerna *I: 491* (av herr Bengtson m. fl.) och *II: 597* (av herr Hedlund m. fl.) har — såvitt nu är i fråga — hemställts att riksdagen måtte

A. besluta

1) att nuvarande inkomstgräns för erhållande av räntefri stående del av förbättringslån, 6 000 kr. beskattningsbar inkomst, fr. o. m. den 1 juli 1963 må höjas till 8 000 kr. beskattningsbar inkomst,

2) att statliga bostadslån, såvitt gäller flerfamiljshus, till enskilda må beträffande lån som preliminärt beviljas fr. o. m. den 1 juli 1963 utgå upp till 90 procent av belåningsvärdet i stället för nu gällande 85 procent av belåningsvärdet;

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

1) att förslag rörande plan för fortsatt successiv avveckling av de generella subventionerna snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen,

2) att förslag rörande ersättande av den statliga bostadslångivningen med statligt kreditgarantisystem måtte framläggas snarast möjligt,

3) att frågan om bostadsfinansieringens utformning, särskilt vad gäller omläggning av nuvarande ränte-, amorterings- och annuitetsbetalningar i syfte att avjämna höga inledande kostnader samt införande av värdebeständiga bostadslån i syfte att genom lägre ränta få förmånligare boendekostnader, snarast måtte utredas;

C. beakta vad i motionerna i övrigt anförts.

I de likalydande motionerna *I: 492* (av herr Bengtson m. fl.) och *II: 596* (av herr Hedlund m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte

A. besluta

1) att statligt lån till småhus beträffande lån som preliminärt beviljas fr. o. m. den 1 juli 1963 må utgå intill 95 procent av belåningsvärdet i stället för nu gällande 90 procent av belåningsvärdet,

2) att nuvarande särskilda villkor för lån till småhus — att bostadsytan ej får överskrida 125 m² — må upphöra att gälla fr. o. m. den 1 juli 1963;

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

1) att den av 1962 års riksdag beslutade ändringen av nedre lånegränsen för statligt lån för småhus, från 50 till 70 procent av belåningsvärdet, vars tillämpning avsågs att efter viss övergångstid bli successivt införd, ej må tillämpas förrän de statliga bostadslånen ersatts av ett statligt kreditgarantisystem, samt att amortering och förräntning av de statliga lånen till småhus må erläggas genom lika stora årliga annuitetsbelopp,

2) att vid ersättande av den statliga långivningen med kreditgarantisystem sådana ränte- och amorteringsvillkor må eftersträvas att de höga initialkostnaderna utjämnas, förslagsvis genom att de första fem låneåren blir amorteringsfria och genom att amorteringsplikten därefter successivt inträder, så att erforderlig full amortering uppnås efter ytterligare fem år,

3) att frågan om införande av särskilt stöd till barnfamiljernas småhusförvärv, genom lämpligt avvägd räntefri stående lånedel eller på därmed likvärdigt sätt, måtte prövas under beaktande av de i motionerna angivna riktlinjerna, så att förslag i ärendet snarast kan föreläggas riksdagen,

4) att nu förekommande restriktiva prövning och vägran av statliga lån till småhusbyggande som tillämpas på grundval av vissa arbetsmarknadspolitiska skäl, må upphöra samt att statligt lån till småhus på grund av kreditvärdesskäl må vägras endast om uppenbart olämplig plats valts i enlighet med riksdagens tidigare uttalanden,

5) att berörda myndigheter på samhällsplaneringens område genom anvisningar måtte meddelas att behovet av ett ökat småhusbyggande bör iakttagas i planeringen, samt

6) att de författningsändringar som föranledes av ovanstående yrkanden måtte vidtagas;

C. beakta vad i motionerna i övrigt anförts.

I de likalydande motionerna *I: 493* (av herr Bengtson m. fl.) och *II: 598* (av herr Hedlund m. fl.) har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla

1) att sådana ändringar i gällande regler och anvisningar för beräkning av låneunderlag m. m. vid bostadsbyggande måtte vidtagas att dels koncentrerat storhusbyggande och hård markexploatering motverkas, dels tillkomsten av trafikskyddade fritids- och lekplatser, grönområden, stimuleras, dels lokaler för tillgodoseende av de boendes behov av fritidsverksamhet kan inräknas i låneunderlaget, samt

2) att en parlamentarisk beredning med erforderlig expertis måtte tillkallas för att utforma riktlinjer för den framtida bostadspolitiken och för en samordning av bostadspolitiska åtgärder med olika åtgärder på samhällsplaneringens områden i enlighet med motionerna och allt i syfte att främja en god bomiljö med särskilt beaktande av familjernas och det uppväxande släktets behov.

I de likalydande motionerna *I: 494* (av herr Hagberg m. fl.) och *II: 595* (av herr Heckscher m. fl.) har — såvitt nu är i fråga — hemställts att riksdagen måtte

A. besluta att de såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretagen skall åläggas redovisningsskyldighet för sina fonder, dessas storlek och successiva uppbyggnad samt för de principer efter vilka dels fonderna uppbygges, dels hyressättningen sker;

B. uttala att en grundprincip för den fortsatta bostadspolitiken bör vara att de boende själva skall betala vad deras bostäder kostar;

C. besluta

1) att den statliga bostadslångivningen fr. o. m. den 1 juli 1963 skall ersättas av ett kreditgarantisystem;

2) att i anledning därav varken preliminära beslut skall meddelas angående lån från lånefonden för bostadsbyggande eller anslag anvisas till samma fond från nämnda datum;

3) att för erhållande av kreditgaranti en engångsavgift av 0,5 procent skall erläggas;

4) att fr. o. m. den 1 juli 1963 ränteeftergift ej längre skall medgivas beträffande hus som påbörjats före ingången av 1958;

5) att räntegaranti, avseende räntor å underliggande lån som hänför sig till tiden fr. o. m. den 1 januari 1962, skall grundas på en räntesats av 4,5 procent vad avser hus påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958;

6) att tertiärlån mellan 70 och 85 procent av belåningsvärdet för hus påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1963 förräntas efter en räntesats av 5,5 procent;

7) att tertiärlån till den del de överstiger 85 procent av belåningsvärdet för hus påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1963 förräntas efter en räntesats av 6 procent;

8) att egnahemslån och förbättringslån avseende hus som påbörjats fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1963 förräntas efter en räntesats av 5 procent;

9) att avslå Kungl. Maj:ts förslag att eftergiva återbetalningsskyldigheten beträffande tilläggs lån, vilka icke enligt beslut av tidigare års riksdag gjorts amorteringspliktiga;

10) att de tilläggs lån, som enligt beslut av 1953, 1957 och 1959 års riks-

dagar gjorts amorteringspliktiga, skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1963 förräntas efter en räntesats av 5,5 procent;

11) att de tillägglån, som avser hus påbörjade före den 1 januari 1958, skall till den del de icke på grund av tidigare riksdagsbeslut redan är amorteringspliktiga bli ränte- och amorteringspliktiga fr. o. m. den 1 juli 1963 efter en räntesats av 5,5 procent och med en amorteringstid av 25 år;

12) att riksdagen i överensstämmelse med senast år 1962 fattat beslut måtte uppskjuta ställningstagandet till frågan om att efterskänka utestående ränte- och amorteringsfria delar av egnahemslån;

D. om förslagen under C. 1)—3) ovan icke vinner riksdagens bifall besluta

1) att tertiärlån, till vilka tillstånd lämnas tidigast den 1 juli 1963, skall beviljas upp till 85 procent av den totala produktionskostnaden mot enbart inteckningssäkerhet, oavsett förvaltningsformerna, upp till 95 procent för s. k. allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 90 procent för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka, samt till den del de överstiger 85 procent av belåningsvärdet amorteras på 25 år;

2) att tertiärlån till egnahem skall beviljas upp till 90 procent av lånevärdet oavsett företagsform;

3) att vid utgivande av statliga bostadslån en förvaltningsavgift om 0,5 procent skall uttagas i samband med lånets utbetalande;

4) medgiva att lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må beviljas intill 650 000 000 kr. under tiden den 1 juli—31 december 1963 samt 1 180 000 000 kr. under år 1964;

F. i övrigt beakta vad i motionerna anförts.

I de likalydande motionerna *I: 495* (av herr Lundström m. fl.) och *II: 606* (av herr Ohlin m. fl.) har föreslagits att riksdagen i överensstämmelse med senast år 1962 fattat beslut måtte uppskjuta ställningstagandet till frågan om att efterskänka utestående ränte- och amorteringsfria delar av egnahemslån ävensom utestående oreglerade tillägglån till flerfamiljshus, vilket innebär att ränte- och amorteringsfriheten tills vidare kvarstår.

I de likalydande motionerna *I: 549* (av herr Åkerlund) och *II: 664* (av fröken Wetterström m. fl.) har — såvitt nu är i fråga — hemställts att riksdagen måtte beakta vad i motionerna anförts angående bl. a. ett ökat småhusbyggande.

Beträffande motiveringen för yrkandena hänvisas till motionerna *I: 133* och *229* samt *II: 53, 95, 96, 97, 165, 166, 167, 206, 279, 400, 405, 406, 595, 596, 597, 598, 606* och *664*.

Utskottet

Allmänna grunder för bostadspolitiken. Beträffande *bostadsbyggandets omfattning* anföres i statsverkspropositionen, att bostadsstyrelsens undersökningar av det behövliga bostadsbyggandet liksom de beräkningar 1959 års långtidsutredning lagt fram synes visa, att bostadsförsörjningsläget motiverar en årlig nyproduktion av åtminstone omkring 85 000 lägenheter. En försiktig konjunkturbedömning utvisar även, att ett bostadsbyggande av sådan omfattning kan upprätthållas under de närmaste åren. Föredragande statsrådet utgår därför från att bostadsbyggandet kommer att hållas vid en nivå av ca 85 000 lägenheter under såväl 1963 som 1964. Föredraganden framhåller vidare, att premisserna för konjunkturbedömningen är osäkra. Om arbetsmarknadsläget gör det möjligt, bör igångsättningen ökas utöver 85 000 lägenheter. Antagandet om igångsättningen under 1964 bör enligt föredraganden betraktas som preliminärt.

I motionerna I: 347 och II: 405 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall ge till känna vad motionärerna anfört om att bostadsbyggnadsprogrammet för 1963 med hänsyn till konjunkturavmattningen bör omfatta ca 90 000 lägenheter. Motionärerna uttalar vidare, att det ordinarie bostadsbyggnadsprogrammet för 1964 bör omfatta 85 000 lägenheter men utökas i den mån konjunkturläget så medger.

Utskottet finner det tillfredsställande, att möjligheter har skapats för en ökning av bostadsproduktionen till dess nuvarande omfattning. Med hänsyn till att läget på bostadsmarknaden alltjämt kännetecknas av en på sina håll besvärande brist på lägenheter synes det angeläget att bostadsbyggandet kan hållas kvar på den uppnådda höga nivån och om möjligt ökas ytterligare. Kungl. Maj:ts förslag synes innebära, att tillgängliga resurser skall utnyttjas för största möjliga bostadsbyggande under åren 1963 och 1964. Utskottet förutsätter att, om en ökning av igångsättningen utöver det angivna programmet är möjlig, Kungl. Maj:t förelägger riksdagen förslag härom. Något ytterligare uttalande från riksdagens sida om bostadsbyggandets omfattning torde inte vara påkallat.

Yrkandet i motionerna I: 347 och II: 405 avstyrkes.

I fråga om *bostadsbyggandets inriktning* har föredragande statsrådet anfört, att lån till småhus liksom hittills bör beviljas i en omfattning, som svarar mot de faktiska bygginitiativen.

I motionerna I: 347 och II: 405 anföres att småhusbyggandet inte skulle svara mot allmänhetens efterfrågan om det föreläge ett fritt val. Bygginitiativen utgör enligt motionärerna inte någon mätare på den faktiska efterfrågan från allmänhetens sida utan beror på möjligheten att bygga med hänsyn till tillgången på exploateringsfärdig tomtmark. Enligt motionärernas mening måste statsmakterna fixera ett flerårsprogram för småhusbyggandet samt bedriva en intensiv upplysningsverksamhet för att få till stånd en inriktning av stadsplanearbetet som möjliggör att detta pro-

gram fullföljes. I motionen anföres även att ett flertal frågor, som är av betydelse för åstadkommande av goda bostadsmiljöer, bör prövas.

I motionerna I: 492 och II: 596 yrkas på åtgärder i syfte att främja ett ökat småhusbyggande. Bl. a. hemställles sålunda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte föreslå att frågan om införande av särskilt stöd till barnfamiljernas småhusförvärv blir prövad. Vidare föreslår motionärerna att bostadslåneorganens arbetsmarknadspolitiskt betingade restriktiva prövning av ansökningar om bostadslån till småhus skall upphöra samt avslag på låneansökan av kreditvärdesskäl endast meddelas om en uppenbart olämplig plats för huset har valts. Därjämte föreslår motionärerna, att berörda myndigheter på samhällsplaneringens område genom anvisningar skall meddelas, att behovet av ökat småhusbyggande bör iakttagas i planeringen.

I motionerna I: 134 och II: 165 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa, att frågan om lämpliga åtgärder från statens sida att stimulera byggande av servicehus måtte ingående prövas av bostadsbyggnadsutredningen.

I motionerna I: 549 och II: 664 yrkas att riksdagen måtte beakta vad i motionen anförts angående behovet av ökat småhusbyggande m. m.

När frågan om bostadsbyggandets inriktning behandlades vid föregående års riksdag anförde utskottet bl. a. (utl. nr 46, s. 37), att bostadsproduktionens inriktning borde vara sådan, att de boendes behov och värderingar så långt möjligt bleve tillgodosedda vid bebyggelsens utformning. Detta mål bör vara vägledande såväl i planeringen av bostadsförsörjningen som vid utformning av villkoren för det statliga bostadsstödet.

Vad angår planeringen må erinras om att riksdagen föregående år fattade beslut om en intensifierad kommunal planeringsverksamhet. På grundval av detta beslut har en försöksverksamhet med femåriga kommunala bostadsbyggnadsprogram påbörjats. Ändamålet med denna planeringsverksamhet, vilken står under ledning av de statliga bostadsmyndigheterna, skall bl. a. vara att ge bostadsproduktionen en inriktning, som svarar mot bostadskonsumenternas efterfrågan på längre sikt. Denna planeringsverksamhet torde i allt väsentligt tillgodose syftet med yrkandet i motionerna I: 347 och II: 405.

Utskottet vill vidare erinra om, att bostadsbyggnadsutredningen har till uppgift att pröva frågan om bostadsproduktionens inriktning på hustyper. Enligt vad utskottet inhämtat torde utredningen under innevarande år komma att lägga fram resultatet av denna prövning, såvitt angår byggandets fördelning på småhus och flerfamiljshus. Enligt utskottets mening torde spørsmål, som gäller bostadsbyggandets inriktning, kunna bedömas bättre sedan erfarenheter vunnits av verksamheten med kommunala bostadsbyggnadsprogram och när bostadsbyggnadsutredningens slutsatser kunnat prövas av statsmakterna. Det synes inte påkallat att riksdagen f. n. gör något uttalande om småhusbyggandets omfattning.

Utskottet kan inte biträda tanken på att införa särskilda finansieringsformer för att underlätta barnfamiljernas förvärv av småhus. I den mån ett offentligt stöd till bostadsefterfrågan erfordras för barnfamiljer och andra hushåll bör sådant stöd lämnas i form av periodiska bidrag till bostadskonsumtionen. Det synes däremot inte lämpligt att införa ett kapitalstöd enbart för en viss bostadsform. Kapitalsubventioner för småhusbyggandet har tidigare ingått som ett led i samhällets bostadspolitiska åtgärder. Denna stödform avskaffades dock år 1960. Ifrågavarande yrkande i motionerna I: 492 och II: 596 avstyrkes.

I anledning av yrkandet i motionerna I: 492 och II: 596 om den arbetsmarknadspolitiskt betingade prövningen av ansökningar avseende bostadslån till småhus torde utskottet få erinra om att frågan behandlades vid 1961 års riksdag. Utskottet framhöll därvid (utl. nr 53, s. 28), att den ifrågavarande prövningen inte kan ges annat syfte än att i särskilda fall bedöma låneansökningen med hänsyn till de framtida sysselsättningsbetingelserna. Då ansökningar om bostadslån inte bör avgöras utan att skäligen hänsyn tas till sökandens sannolika återbetalningsförmåga synes det ofrånkomligt att förutsättningarna för den framtida sysselsättningen ägnas uppmärksamhet vid prövning av lånefrågan. Utskottet vill emellertid framhålla att denna prövning inte får bli så snäv, att bostadsbyggandet på landsbygden systematiskt missgynnas. En avvägning av de olika omständigheter som inverkar på frågans bedömning får göras i varje särskilt fall, varvid riktpunkten för myndigheternas handlande i enlighet med tidigare uttalanden av riksdagen bör vara att en låneansökan inte skall avslås av kreditvärdesskäl annat än då en uppenbart olämplig tomtplats för bostaden har valts. I vidare mån än som framgår av det anförda kan utskottet inte biträda ifrågavarande motionsyrkande.

Med anledning av vad som anförts i motionerna I: 134 och II: 165 har utskottet inhämtat, att spørsmålet om kollektivhus och andra former av servicehus prövas av bostadsbyggnadsutredningen. Ett uttalande från riksdagens sida att en sådan prövning skall göras synes därför obehövt.

Uttalandena om bostadsbyggandets inriktning i motionerna I: 549 och II: 664 föranleder inte något särskilt uttalande från utskottets sida.

Föredragande statsrådet omnämner vissa i bostadsstyrelsens anslagsframställning behandlade *markpolitiska frågor*. Styrelsen har föreslagit, att staten med förskott på bostadslån skall underlätta för kommunerna att anskaffa mark för bostadsbyggande och förvärva fastigheter med saneringsmogen bebyggelse. Styrelsen har därjämte föreslagit, att staten skall främja upplåtelse av mark med tomträtt genom att i fall där sådan upplåtelse för bostadsändamål förekommer bevilja vederbörande kommun lån för täckande av viss del av kommunens tomtkostnad. Slutligen har styrelsen föreslagit en ändrad procedur för behandling av ärenden rörande för-

säljning av staten tillhörig mark till kommunerna. Efter att ha redogjort för innebörden av bostadsstyrelsens förslag framhåller föredraganden, att förslagen innefattar spörsmål av delvis invecklad och kontroversiell natur. När det gäller behovet av statliga krediter hänvisas i propositionen till det förbättrade läget på kapitalmarknaden. Föredraganden förklarar sig ej beredd att ta upp styrelsens förslag i kreditfrågorna. Ställningstagandet till styrelsens förslag angående proceduren för statlig markförsäljning bör enligt föredraganden anstå.

I motionerna I: 133 och II: 162 föreslås att riksdagen måtte hemställa, att Kungl. Maj:t skyndsamt prövar bostadsstyrelsens förenämnda framställning och för riksdagen framlägger förslag i ämnet.

I motionerna I: 229 och II: 266 yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en utredning angående åtgärder för att säkra kommunernas penningbehov i samband med markförvärv samt förhindra markvärdestegring och därav följande hinder för önskvärd samhällsbebyggelse.

I motionerna I: 80 och II: 95 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer dels att anvisningar, enligt i motionerna angivna riktlinjer, utfärdas till statliga myndigheter rörande prispolitiken vid försäljning av staten tillhörig mark, innefattande en möjlighet att upplåta statlig mark med tomträtt, dels att frågan om skapandet av en lånefond eller andra åtgärder för att underlätta kommunernas förvärv av tomtmark samt finansiering av markinnehav för bostadsbebyggelse skyndsamt utredes.

I motionerna I: 174 och II: 206 föreslås inrättande av en kreditfond ur vilken kommun, som önskar köpa mark avsedd för upplåtelse med tomträtt, kan få låna medel.

En effektiv planering av bostadsförsörjningen är en nödvändig förutsättning för att bostadsproduktionen i olika orter och områden skall få en omfattning och inriktning som svarar mot behovet. Markfrågorna spelar i sin tur ofta en nyckelroll i planeringsverksamheten. En positiv lösning av olika markpolitiska problem är därför av grundläggande betydelse för att en god bostadspolitik skall kunna föras.

Av särskild vikt synes vara att markresurser i tillräcklig omfattning och i god tid ställes till förfogande. Det förefaller tydligt, att den förda markpolitiken på många håll inte har varit tillräckligt framgångsrik i detta avseende. Skälen härtill är flera. Det torde här räcka med att peka på att kommunernas markförvärv ofta måste äga rum under former, som medför en betydande tidsutdräkt, och att anskaffningen av erforderliga krediter i många fall berett kommunerna svårigheter. Ett annat markpolitiskt problem av stor räckvidd utgör den pågående markprisstegringen.

Vad först angår formerna för kommunala markförvärv må erinras om att en översyn av expropriationslagstiftningen pågår inom en särskild kommitté, expropriationsutredningen. Vissa delar av utredningens arbete, vilka är av

betydelse i förevarande sammanhang, beräknas bli slutförda under loppet av 1963.

Av statsverkspropositionen framgår att bostadsstyrelsen i sin anslagsframställning har lagt fram förslag i syfte att medverka till lättnader i fråga om kommunernas kreditanskaffning för markförvärv. Såsom föredragande statsrådet framhållit torde den nuvarande situationen på kapitalmarknaden i och för sig inte innebära några allvarligare problem i detta avseende. Det synes emellertid utskottet angeläget att frågan om kommunernas kreditförsörjning för markförvärv prövas, inte minst med hänsyn till att utbudet på kapitalmarknaden på längre sikt kan förete betydande variationer. Med hänsyn till vikten av att kommunerna för en aktiv markpolitik bör därjämte övervägas, om inte statsmakterna i någon form bör stimulera kommunerna till önskvärda insatser. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t snarast möjligt prövar denna fråga och förelägger riksdagen de förslag, vartill en sådan prövning kan föranleda. I anslutning till vad som anförts i bostadsstyrelsens förenämnda framställning och i vissa av motionerna bör prövningen även innefatta frågan om statliga åtgärder för att underlätta kommunala tomträttsupplåtelser.

Såväl i bostadsstyrelsens framställning som i vissa motioner har formerna för statliga markförsäljningar till kommunerna samt principerna för prissättningen vid dylika marköverlåtelse berörts. Uppmärksamheten har därigenom fästs vid det problem som kan anses ligga i statens dubbla ställning såsom säljande part vid marköverlåtelse och som huvudman för bostadspolitik. I förstnämnda egenskap har staten ett intresse att söka erhålla ett förmånligt pris för marken. Av statsmakternas bostadspolitiska målsättning följer å andra sidan, att staten bör medverka till att hindra oskäligen prisstegring på mark.

Det förefaller självklart, att staten inte genom prissättningen vid marköverlåtelse till kommunerna bör medverka till att den på orten utbildade markprinsnivån stiger. Såvitt utskottet har sig bekant torde praxis vid statliga marköverlåtelse innebära dels att kommunerna tillerkännes en faktisk förtur framför andra köpare till förvärv av statlig mark, dels att prissättningen sker under skäligen hänsynstagande till de bostadspolitiska målen. Det synes emellertid ligga i klarhetens intresse att direktiven till de markförvaltande myndigheterna ges en avfattning som bättre än f. n. överensstämmer med nämnda praxis. Utskottet anser sig kunna förutsätta att detta önskemål beaktas vid en blivande översyn av nämnda direktiv.

I detta sammanhang vill utskottet jämväl framhålla, att en ökad användning av tomträttsupplåtelser av statlig mark synes väl värd att pröva såsom ett alternativ till försäljning av marken.

Vad slutligen gäller frågan om den allmänna prisstegringen på mark vill utskottet erinra om att expropriationsutredningen har uppdrag att undersöka i vad mån problemet kan lösas inom ramen för expropriationslagstift-

ningen. Det synes utskottet angeläget, att utredningens arbete i denna del bedrivs med största möjliga skyndsamhet. Samtidigt bör framhållas att expropriationsutredningens uppdrag inte avser värdestegringsfrågan i hela dess vidd. Bl. a. torde det ligga utom ramen för utredningens uppdrag att behandla frågorna om att med andra medel än genom expropriation motverka prisstegring och förhindra oförtjänta värdestegringsvinster. Utskottet anser skäl föreligga att dessa spörsmål blir föremål för särskild utredning jämsides med arbetet inom expropriationsutredningen. Utskottet föreslår därför, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om tillsättande av en sådan utredning.

Med vad utskottet anfört torde syftet med förenämnda motioner, såvitt nu är i fråga, i allt väsentligt bli tillgodosett.

I motionerna I: 347 och II: 405 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om förslag angående tillämpning av ett *kreditgarantisystem* för bostadsfinansieringen.

I motionerna I: 494 och II: 595 yrkas att den statliga bostadslångivningen fr. o. m. den 1 juli 1963 skall ersättas av ett kreditgarantisystem samt att för erhållande av kreditgaranti en engångsavgift av 0,5 % skall erläggas.

I motionerna I: 491 och II: 597 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att förslag rörande ersättande av den statliga bostadslångivningen med ett statligt kreditgarantisystem måtte framläggas snarast möjligt.

Motionsyrkanden med samma innehåll förekom till behandling vid föregående års riksdag. Utskottet anförde därvid (utl. nr 46, s. 40) att fortsatt undersökning av möjligheterna att övergå till ett kreditgarantisystem på småhusområdet borde anstå till dess bostadsbyggnadsutredningens arbete slutförts. Utskottet finner inte anledning att nu inta en ändrad ståndpunkt härtill och avstyrker därför ifrågavarande motionsyrkanden.

I motionerna I: 347 och II: 405 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag — efter beredning i samverkan med företag och institut på kreditmarknaden — som kan erfordras för att introducera *värdebeständiga lån* för bostadsbyggande.

I motionerna I: 491 och II: 597 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en utredning i fråga om bostadsfinansieringens utformning, särskilt vad gäller omläggning av nuvarande ränte-, amorterings- och annuitetsbetalningar i syfte att avjämna höga inledande kostnader samt införande av värdebeständiga bostadslån i syfte att genom lägre ränta få förmånligare bostadskostnader.

Utskottet vill erinra om, att frågan om värdesäkring av fordringar och därmed sammanhängande problem prövas av värdesäkringskommittén. Denna kommitté har bl. a. att behandla frågan om indexbundna bostadslån. Det torde därför inte finnas anledning för riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag i ämnet.

I enlighet med tidigare uttalanden av riksdagen bör en allmän översyn av reglerna för bostadsbyggandets finansiering företagas, när bostadsbyggnadsutredningen blivit färdig med sitt arbete. Utskottet anser därför ej skäl föreligga att nu begära någon utredning angående en omläggning av lånereglerna.

Motionsyrkandena avstyrkes.

I motionerna I: 494 och II: 595 föreslås att *såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretag skall åläggas redovisningsskyldighet* för sina fonder, dessas storlek och successiva uppbyggnad samt för de principer efter vilka dels fonderna byggs upp dels hyressättningen sker.

Motionsyrkanden av samma innebörd har framförts under en följd av år. Utskottet har vid tidigare tillfällen avstyrkt förslagen under hänvisning till att vederbörande myndigheter utan särskilt stadgande kan erhålla tillgång till ifrågavarande uppgifter och att en fortlöpande uppgiftsinsamling är obehövlig. Motionärerna har ej anfört några skäl, som föranleder ändrat ståndpunktstagande. Utskottet avstyrker förslaget.

I motionerna I: 347 och II: 405 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa att en parlamentarisk *bostadsberedning* skyndsamt tillsättes för att behandla i motionerna angivna uppgifter och avge förslag till den statliga bostadspolitikens utformning.

I motionerna I: 493 och II: 598 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att en parlamentarisk beredning tillkallas för att utforma riktlinjer för den framtida bostadspolitiken och för en samordning av bostadspolitiska åtgärder med olika åtgärder på samhällsplaneringens områden.

Såsom utskottet tidigare anfört kan bostadsbyggnadsutredningen beräknas bli färdig med huvuddelen av sitt arbete under innevarande år. Utredningens uppgift är bl. a. att bedöma den behövliga omfattningen av bostadsbyggandet på något längre sikt samt att överväga bostadsproduktionens inriktning. Utredningens arbete är väsentligen avsett att läggas till grund för statsmakternas prövning av de bostadspolitiska produktionsmålen. Därjämte torde utredningens material i åtskilliga avseenden kunna bilda utgångspunkt för överväganden om bostadsstödet och bostadsfinansieringens form. Det är också avsikten att, sedan dess slutsatser prövats av statsmakterna, en annan kommitté med parlamentarisk sammansättning skall få till uppgift att företa en omprövning av de bostadspolitiska medlen.

Då en utredning om den statliga bostadspolitiken sålunda kan väntas bli tillsatt i nära anslutning till att bostadsbyggnadsutredningen blir färdig med sina huvuduppgifter, synes det ej föreligga tillräckliga skäl för riksdagen att nu göra någon framställning i ämnet. Utskottet avstyrker för den skull ifrågavarande motionsyrkanden.

I motionerna I: 79 och II: 96 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en utredning snarast möjligt i syfte att i *samhällelig ågo överföra hyreshus och tillhörande tomtmark*.

Med hänsyn till vad utskottet i det föregående anfört om att målen för bostadspolitiken torde komma att övervägas inom en relativt nära framtid kan utskottet ej biträda motionsyrkandet.

Nya lån till bostadshus. I motionerna I: 494 och II: 595 föreslås — därest i motionerna framlagt förslag om införande av ett kreditgarantisystem inte vinner riksdagens bifall — att vid utgivande av statliga bostadslån en *förvaltningsavgift* av 0,5 % skall uttagas i samband med lånets utbetalande.

Utskottet är ej berett att föreslå några åtgärder, som leder till ökade bostadskostnader i nyproduktionen. Motionsyrkandet avstyrkes.

Beträffande *bostadslånets storlek* föreslås i motionerna I: 347 och II: 405 att bostadslånets övre gräns för hus, som påbörjats efter den 1 juli 1963, skall vara 97 % för företagsformer, som nu får låna till 100 %, samt 92 % för kooperativa företag, som nu får låna till 95 %.

I motionerna I: 494 och II: 595 föreslås — därest i motionerna framlagt förslag om övergång till ett kreditgarantisystem ej vinner riksdagens bifall — att bostadslån, till vilka tillstånd lämnas tidigast den 1 juli 1963, skall beviljas upp till 85 % av totala produktionskostnaden mot enbart inteckningssäkerhet, oavsett förvaltningsform, upp till 95 % för s. k. allmännyttiga bostadsföretag mot kommunal borgen och upp till 90 % för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka, samt till den del de överstiger 85 % amorteras på 25 år. Motionärerna föreslår även, att bostadslån till egna hem skall beviljas upp till 90 % av pantvärdet oavsett företagsform.

I motionerna I: 492 och II: 596 föreslås att övre gränsen för bostadslån till småhus höjs från 90 % av pantvärdet till 95 %. Motionärerna föreslår vidare, att den av 1962 års riksdag beslutade höjningen av nedre gränsen för bostadslån till småhus från 50 till 70 % av pantvärdet inte skall tillämpas förrän de statliga bostadslånen ersatts av ett statligt kreditgarantisystem.

I motionerna I: 491 och II: 597 föreslås att bostadslån för flerfamiljshus till enskilda må beträffande lån, som preliminärt beviljas fr. o. m. den 1 juli 1963, utgå upp till 90 % av pantvärdet i stället för nu gällande 85 %.

Såsom utskottet anfört i det föregående torde formerna för bostadsbyggandets finansiering komma att övervägas vid en utredning om medlen för bostadspolitiken. Utskottet är därför ej berett att nu förorda sådana ändringar i lånereglerna som mera väsentligt påverkar bostadsbyggandets nuvarande finansieringsbetingelser. I enlighet därmed avstyrker utskottet ifrågasvarande motionsyrkanden om ändrade övre lånegränser. Ej heller kan ut-

skottet tillstyrka förslaget i motionerna I: 494 och II: 595 om ändrad amorteringstid för bostadslån i vissa fall.

Förslaget i motionerna I: 492 och II: 596 om uppskov med tillämpningen av den regel beträffande höjd undre lånegräns för småhus, som beslöts av föregående års riksdag, är grundat på farhågor för att bottenlån till den nya gränsen ibland inte skulle kunna erhållas. Enligt vad utskottet inhämtat har emellertid kreditinstituten av allt att döma accepterat den nya lånegränsen i större utsträckning än man tidigare räknat med. Utskottet kan därför ej tillstyrka motionsyrkandet.

I fråga om metoden för *förräntning och amortering* av bostadslån föreslås i motionerna I: 347 och II: 405 att bostadslån för privatägda småhus skall förräntas och återbetalas med fast annuitet.

I motionerna I: 492 och II: 596 föreslås att amortering och ränta å bostadslån till småhus skall erläggas genom lika stora annuiteter. Motionärerna yrkar vidare att vid ersättande av den statliga långivningen med ett kreditgarantisystem sådana ränte- och amorteringsvillkor eftersträvas att de höga initialkostnaderna utjämnas, förslagsvis genom att de första fem åren av lånets löptid blir amorteringsfria samt att därefter amorteringsplikt successivt inträder så att full amortering nås efter ytterligare fem år.

I motionerna I: 45 och II: 53 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning och förslag till upprättande av en bostadsbyggnadsfond ur vilken kommunala, kooperativa och andra samhällsnyttiga bostadsbyggnadsföretag äger rätt att för bostadsbyggande erhålla långsiktiga lån till en ränta av förslagsvis högst 2 %.

Utskottet vill erinra om, att egnahemslånen återbetalas med fast annuitet. I samband med att egnahemslån och tertiärlån genom beslut vid fjolårets riksdag sammanfördes till enhetliga bostadslån med i huvudsak ensartade lånebestämmelser för olika hustyper ändrades amorteringsreglerna. Utskottet är ej berett att nu tillstyrka en återgång till den förutvarande ordningen.

De synpunkter beträffande kapitalkostnaderna, som anföres i motionerna I: 492 och II: 596, synes lämpligen böra granskas närmare i samband med en kommande översyn av finansieringsreglerna för bostadsproduktionen.

Utskottet är ej berett att nu förorda någon ändring i räntan för de statliga bostadslånen. Yrkandet i motionerna I: 45 och II: 53 avstyrkes därför.

I motionerna I: 492 och II: 596 föreslås att nuvarande *storleksgräns för småhus*, som skall bebos av låntagaren — högst 125 m² — skall upphöra att gälla fr. o. m. den 1 juli 1963.

Frågan om nämnda maximiregel behandlades senast vid föregående års riksdag. Utskottet erinrade därvid (utl. nr 46, s. 45) om att regeln enligt bostadsstyrelsen är svår att tillämpa på ett sätt, som leder till rimliga och rättvisa resultat. Styrelsen hade också anfört att maximeringen av lägenhets-

ytan stundom lett till att husen fått en olämplig utformning. Utskottet framhöll, att dessa förhållanden talade för att regeln utmönstras ur lånebestämmelserna. Härför talade också önskvärdheten att uppnå fullständigare likformighet för flerfamiljshus och småhus i fråga om lånevillkoren. Slutligen erinrade utskottet om, att värdet av de subventioner, som de boende tillföres genom statslånen, begränsas av bestämmelserna om högsta låneunderlag, varför låntagare som uppför hus med större bostadsyta än 125 m² inte får större subvention än andra.

Utskottet har inte funnit skäl att inta ändrad ståndpunkt i frågan. Motionsyrkandet tillstyrkes därför.

I motionerna I: 81 och II: 97 föreslås att riksdagen skall uttala sig för en sådan differentiering av *låneunderlaget* för bostadslån att produktion av kvalitetsbostäder främjas.

I motionerna I: 493 och II: 598 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att sådana ändringar i gällande regler och anvisningar för beräkning av låneunderlag m. m. vid bostadsbyggande måtte vidtagas att dels koncentrerat storhusbyggande och hård markexploatering motverkas, dels tillkomsten av trafikskyddade fritids- och lekplatser samt grönområden stimuleras, dels lokaler för tillgodoseende av de boendes behov av fritidsverksamhet kan inräknas i låneunderlaget.

I motionerna I: 343 och II: 400 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla att låneunderlaget för flerfamiljshus ökas med ett belopp av 400 kr. för varje lägenhet som är avsedd för pensionärsbostad.

Utskottet har sig bekant att bostadsstyrelsen har påbörjat en översyn av gällande bestämmelser om högsta låneunderlag. Syftet är bl. a. att undersöka i vad mån det är praktiskt möjligt att utforma sådana regler för låneunderlag att skälig hänsyn tages till kostnadsvariationer, som är beroende av olikheter i bostadskvalitet. Utskottet anser det önskvärt, att beräkningsmetoderna för låneunderlag medger en smidigare anpassning till kvalitetsbetingade kostnadsolikheter än som är möjligt med nuvarande bestämmelser. Då emellertid undersökningar härom har igångsatts inom bostadsstyrelsen synes någon framställning i ämnet till Kungl. Maj:t inte påkallad. Motionsyrkandet avstyrkes alltså.

Utskottet anser sig kunna förutsätta, att styrelsens översyn även kommer att innefatta frågan om sådana jämkningar av låneunderlagets grundbelopp, som inte är motiverade av kvalitetsskillnader. Med hänsyn härtill torde någon framställning angående de särskilda tilläggen för pensionärsbostäder ej vara erforderlig. Yrkandet härom avstyrkes.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla, att bestämmelserna om låneunderlag såvitt möjligt bör vara så utformade att olika hustyper ges en likartad behandling i lånehänseende. Önskvärt synes vara, att reglerna om låneunderlag för småhus och flerfamiljshus blir så nära överensstämmande

som möjligt. Under alla förhållanden bör skillnaderna ej vara sådana, att de kan anses missgynna en viss hustyp i förhållande till en annan. Utskottet vill erinra om, att låneunderlaget för flerfamiljshus nyligen har justerats med hänsyn till kostnadsutvecklingen, medan det i fråga om småhus alltså jämt synes råda en besvärande spänning mellan kostnader och låneunderlag. Vidare må erinras att låneunderlaget för småhus inte varierar efter bostadsytans storlek om ytan överstiger 90 m², under det att någon motsvarande regel ej gäller lägenheter i flerfamiljshus. Det kan ifrågasättas om inte dessa olikheter hämmar produktionen av småhuslägenheter särskilt när det gäller lägenheter av en storlek, som är lämplig för större barnfamiljer. Utskottet förutsätter, att även dessa frågor och därmed sammanhängande problem tages under övervägande vid bostadsstyrelsens översyn.

I motionerna I: 491 och II: 597 föreslås att inkomstgränsen för erhållande av *räntefri stående del av förbättringslån* skall höjas från 6 000 kr. till 8 000 kr. i beskattningsbar inkomst.

I motionerna I: 239 och II: 279 yrkas en höjning av inkomststrecket till 7 000 kr.

Då en översyn av stödet till bostadsförbättringar pågår inom bostadsförbättringsutredningen, är utskottet ej berett att tillstyrka motionsyrkandena.

Vissa äldre lån. I statsverkspropositionen föreslås att staten skall efterskänka utestående fordringar på vissa *ränte- och amorteringsfria tillägglån samt räntefria stående delar av egnahemslån*. Föredraganden hänvisar beträffande tillägglånen till ett i propositionen framlagt förslag om viss reduktion av utgående räntebidrag för hus, som påbörjats före år 1958. Denna subventionsavveckling medför stegrade bostadskostnader. Då de kvarstående ränte- och amorteringsfria tillägglånen huvudsakligen avser de årgångar av hus där hyrorna till följd av koreakrisen ligger på en högre nivå än som är fallet för hus tillkomna under åren före och efter ifrågavarande period, bör någon ytterligare hyreshöjande subventionsindragning ej komma i fråga. När det gäller de räntefria stående delarna av egnahemslån erinrar föredraganden om att motsvarande delar av vissa äldre lån efterskänkts genom beslut av riksdagen år 1957. Det finns enligt föredragandens mening ej anledning att nu förfara på annat sätt. Sammanlagt utestår ca 1 125 milj. kr. i dylika lån och lånedelar.

I motionerna I: 495 och II: 606 föreslås att riksdagen måtte uppskjuta ställningstagandet till frågan om att efterskänka utestående ränte- och amorteringsfria delar av egnahemslån ävensom utestående oreglerade tillägglån till flerfamiljshus, vilket innebär att ränte- och amorteringsfriheten tills vidare kvarstår.

I motionerna I: 494 och II: 595 föreslås att de tillägglån, som enligt beslut av 1953, 1957 och 1959 års riksdagar gjorts amorteringspliktiga, skall

för tid fr. o. m. den 1 januari 1963 förräntas efter en räntesats av 5,5 %, samt att de tillägglån, som avser hus påbörjade före den 1 januari 1958, skall till den del de inte på grund av tidigare riksdagsbeslut redan är amorteringspliktiga bli ränte- och amorteringspliktiga fr. o. m. den 1 juli 1963, förräntas efter en räntesats av 5,5 % och återbetalas på 25 år. Motionärerna föreslår också, att riksdagen skall uppskjuta ställningstagandet till frågan om att efterskänka utestående ränte- och amorteringsfria delar av egnahemslån.

I samma motioner föreslås beträffande hus påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958 att tertiärlåneräntan skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1963 vara 5,5 % mellan 70 och 85 % av belåningsvärdet samt 6 % till den del lånet överstiger 85 % av belåningsvärdet samt att räntan för egnahemslån och förbättringslån för tid fr. o. m. den 1 januari 1963 skall vara 5 %.

I motionerna I: 141 och II: 167 föreslås att riksdagen skall avslå Kungl. Maj:ts förslag att efterskänka statens fordran på utestående tillägglån samt räntefria stående delar av egnahemslån.

Såsom föredragande statsrådet anfört berör återstående oreglerade tillägglån för flerfamiljshus huvudsakligen de årgångar av hus där hyrorna till följd av koreakrisen har kommit att ligga på en högre nivå än i hus tillkomna åren före och efter ifrågavarande period. Ett ytterligare återkrav av utestående kapitalsubventioner skulle leda till att denna ojämnhet i hyresnivån förstoras. Utskottet kan därför inte biträda tanken på sådant återkrav. Ej heller finns det enligt utskottets mening anledning att uppskjuta ett ställningstagande i frågan. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag samt avstyrker yrkandena i motionerna I: 495 och II: 606, I: 141 och II: 167 samt I: 494 och II: 595.

Föredragande statsrådet har erinrat om att riksdagen år 1957 beslöt efterskänka vissa enligt äldre lånebestämmelser beviljade kapitalsubventioner till egnahem. Flertalet av de egnahemsbyggare, som fått lån enligt egnahemslånekungörelsen, torde också med all sannolikhet ha uppfattat den ränte- och amorteringsfria lånedelen som en ren kapitalsubvention. Så har den även i regel framställts i den offentliga debatten. Härtill kommer att de hus som uppförts med stöd av egnahemslån, innefattande räntefri stående del, i många fall på grund av brister i standarden är i behov av en upprustning, som kräver nya insatser av låntagarna. Slutligen bör beaktas att ifrågavarande låntagare genom de i propositionen föreslagna ändringarna i fråga om räntesubventioner får sina kapitalkostnader ökade, i vissa fall med inte oväsentliga belopp. Alla dessa omständigheter talar för att ifrågavarande subventioner bör efterskännas. Något skäl till uppskov med frågan synes inte föreligga. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag samt avstyrker motionsyrkandena.

Yrkandet i motionerna I: 494 och II: 595 om höjning av räntan på sådana tillägglån som gjorts räntebärande kan utskottet ej biträda. Inte heller

anser sig utskottet böra förorda några ändringar av räntorna för tertiärlån, egnahemslån och förbättringslån. Det i samma motioner framförda yrkandet härom avstyrkes alltså.

Räntebidrag och bostadsrabatter m. m. I statsverkspropositionen föreslås en omläggning av de för bostadsändamål utgående subventionerna. Ändringen berör *räntebidrag och familjebostadsbidrag* samt innebär att stödet i form av räntebidrag minskar, medan familjebostadsbidragen byggs ut.

Under elfte huvudtiteln föreslås att räntebidrag för tid efter den 30 juni 1963 inte skall utgå beträffande hus färdigställda före 1952. Vidare föreslås att bidragen för hus som tillkommit 1952 och senare och som finansierats med statslån enligt de lånevillkor som gällde hus påbörjade före den 1 januari 1958 skall utgå enligt ändrade grunder. Enligt förslaget skall basräntan (den garanterade räntan) för primärlån höjas till 4,5 % för hus uppförda under åren 1952—1956 och till 4 % för därefter byggda hus. För de hus som finansierats med statslån enligt villkor gällande hus påbörjade efter den 1 januari 1958 skall basräntan enligt förslaget vara oförändrad.

Föredragande statsrådet redogör för en av bostadsstyrelsen gjord undersökning angående hyresnivån i olika årgångar av bostadshus samt anför att hyrorna företer rätt avsevärda skillnader i olika årgångar. Föredraganden anför vidare bl. a. att en jämnare hyresnivå framstår som eftersträvningsvärd och att det med hänsyn till hyresnivåns utveckling under 1940- och 1950-talen — och särskilt med beaktande av hyresläget i nybyggda hus — inte längre kan anses föreligga tillräckliga skäl att i nuvarande omfattning använda generella subventioner för att hålla nere hyrorna i de under tidigare år uppförda bostadshusen.

I fråga om familjebostadsbidragen föreslås under femte huvudtiteln en höjning av de för rätt till bidrag stadgade inkomststrecken samt slopande av den årsgräns för lägenhetens färdigställande, som utgör särskilt bidragsvillkor. Vidare föreslås i propositionen att utgående bidragsbelopp skall kunna jämkas till närmaste hela krontal.

Departementschefen återger vissa preliminära uppgifter från 1960 års bostadsräkning samt anför att den rådande situationen på bostadsmarknaden kännetecknas av att barnfamiljer och i synnerhet familjer med minderåriga barn har svårare att förbättra sin ställning på bostadsmarknaden än de mindre hushållen. Denna situation utgör enligt departementschefens mening skäl för en sådan förändring av det bostadspolitiska stödet, att tyngdpunkten i detta förskjutes mot åtgärder, som har till direkt syfte att stödja barnfamiljernas efterfrågan på tillräckligt stora och välutrustade bostäder. Departementschefen nämner, att en översyn av det bostadspolitiska stödssystemet har gjorts i socialdepartementet och att en avveckling av inkomstprövningen av familjebostadsbidragen därvid har övervägts. Det synes emel-

lertid departementschefen tveksamt om en sådan reform bör genomföras i nuvarande bostadsmarknadsläge då den inte skulle ge avsett stöd till hushåll, som med hänsyn till bostadsbristen inte kunnat skaffa sig lägenheter med den för bidrag föreskrivna standarden. I stället bör reformen av familjebostadsbidragen, anför departementschefen, inriktas på en höjning av gränserna för inkomstprövningen.

Förslaget i propositionen innebär följande. Inkomststrecket för en tvåbarnsfamilj — i beskattningsbar inkomst — höjes för förhöjt bidrag från 6 000 till 8 000 kr., för helt bidrag från 8 000 till 12 000 kr. och för reducerat bidrag från 9 500 till 14 000 kr. Vidare förskjutes inkomststrecket för var och en av de tre bidragstyperna uppåt med 1 500 kr. per barn — mot nu 1 000 kr. — fr. o. m. det tredje t. o. m. det sjätte barnet. För familjer med ett barn höjes inkomststrecket från 6 000 till 7 000 kr.

I motionerna I: 347 och II: 405 föreslås att räntesubventionen skall ersättas med ett schablonbidrag enligt i motionerna angivna riktlinjer. Motionärerna yrkar vidare avslag på Kungl. Maj:ts förslag till höjda inkomstgränser för familjebostadsbidrag samt föreslår följande ändringar av bidragsreglerna. Bidragsbeloppet per barn ökas med 100 kr. i fråga om förhöjt och helt bidrag och med 50 kr. i fråga om reducerat bidrag. För att även familjer med något högre inkomster skall erhålla full kompensation för hyreshöjningar i samband med föreslagen avveckling av generella subventioner föreslår motionärerna vidare att familjer med inkomster, som med 3 000 kr. överstiger nu gällande gräns för reducerat bidrag, skall få ett bidrag till belopp motsvarande hälften av reducerat bidrag.

Motionärerna anför att socialministerns argumentering snarast förefaller att leda till slutsatsen, att behovet av ökat stöd till barnfamiljerna, som accentueras genom de hyreshöjningar, som kommer att uppstå bl. a. genom minskade generella bostadssubventioner, borde till väsentlig del koncentreras till ett stöd som alla erhåller, dvs. till det allmänna barnbidraget. Förslag om höjning av detta bidrag lägger motionärerna fram i annat sammanhang.

I motionerna I: 491 och II: 597 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla att förslag rörande plan för fortsatt successiv avveckling av de generella subventionerna snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen. Beträffande familjebostadsbidragen föreslår motionärerna följande. Inkomstgränserna för förhöjt och helt bidrag höjs med 1 000 kr. I stället för reducerat bidrag införes två nya bidrag till belopp motsvarande resp. $\frac{2}{3}$ och $\frac{1}{3}$ av helt bidrag. För $\frac{2}{3}$ bidrag skall gälla nuvarande inkomststreck för reducerat bidrag, ökade med 1 000 kr. För $\frac{1}{3}$ bidrag skall gälla inkomststreck, som med 1 500 kr. överstiger de för $\frac{2}{3}$ bidrag föreslagna strecken. Helt och förhöjt bidrag ökas med 100 kr. per barn. Vidare föreslår motionärerna införande av ett s. k. förstärkningsbidrag, som innebär, att

det föreslagna förhöjda bidraget ökas med 200 kr. per familj, om inkomsten understiger det för sådant bidrag föreslagna strecket med 3 000 kr. Motionärerna anför att barnfamiljernas allmänna ekonomiska situation bör beaktas i sammanhanget. I annan motion framlägger motionärerna förslag om höjning av de allmänna barnbidragen.

I motionerna I: 494 och II: 595 föreslås att riksdagen skall uttala att en grundprincip för den fortsatta bostadspolitiken bör vara att de boende själva skall betala vad deras bostäder kostar. Vidare föreslår motionärerna att räntebidrag fr. o. m. den 1 juli 1963 ej längre skall medgivas beträffande hus, som påbörjats före ingången av 1958, samt att räntegaranti, avseende räntor å underliggande lån som hänför sig till tiden fr. o. m. den 1 januari 1962 skall grundas på en räntesats av 4,5 % vad avser hus påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958. I motionerna yrkas därjämte en höjning av familjebostadsbidragens belopp med 150 kr. per barn för förhöjt bidrag, 100 kr. per barn för helt bidrag och 75 kr. per barn för reducerat bidrag. Yrkandena innefattar även avslag på Kungl. Maj:ts förslag att höja inkomstgränserna för familjebostadsbidrag.

I motionerna I: 342 och II: 410 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t fäster uppmärksamheten vid vissa i motionerna nämnda förhållanden och begär förslag om att antingen genom en höjning av familjebostadsbidragen eller på annat sätt en förstärkning av bostadsstödet till barnfamiljer med låga inkomster kommer till stånd.

I motionen II: 604 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla om en höjning av bostadsbidraget till barnfamiljer med låg inkomst i huvudsaklig överensstämmelse med vad som i motionen anförts.

I motionerna I: 131 och II: 166 föreslås att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag till ändringar i bestämmelserna om räntebidrag.

Innan utskottet går närmare in på föreliggande förslag till ändringar i de bostadspolitiska stödformerna önskar utskottet anföra några allmänna synpunkter beträffande bostadsstödet inriktning.

Samhällets bostadsstöd har tre huvudsyften. Det skall främja en tillräckligt omfattande bostadsproduktion. Vidare skall det befordra en utveckling av bostadsbyggandet mot rymliga och väl utrustade bostäder. Slutligen skall bostadsstödet medverka till en begränsning av boendekostnaderna för hushåll, som behöver stöd för sin bostadsefterfrågan.

Syftet att påverka bostadsbyggandets omfattning och inriktning tillgodoses företrädesvis genom den statliga kreditgivningen och de därmed förknippade villkoren avseende bl. a. bostadens kvalitet. Även de generella subventioner, som allttjämt är knutna till bostadslångivningen, har väsentligen ett produktionsfrämjande ändamål. Dessa subventioner utgöres av låg ränta på statslånen samt räntebidrag. Båda stödformerna leder till att hyror och bostadskostnader begränsas. Deras primära syfte är dock inte att sänka de boendes utgifter för bostaden utan att genom stabilisering av kapitalkost-

nadsfaktorerna skapa gynnsamma betingelser för bostadsproduktionen. Detta mål bör vara vägledande för utformning och avvägning av räntesubventionerna.

Det bostadspolitiska målet att begränsa boendekostnaderna tillgodoses främst genom en med statens långivning förbunden hyreskontroll samt genom bostadsrabatter för barnfamiljer och pensionärshushåll. I fråga om främst lägenheter i äldre hus gäller hyresregleringslagens bestämmelser om begränsning av hyrorna.

Bostadsrabatterna för barnfamiljer har formen av familjebostadsbidrag. Rätten till bidrag bestämmes av antalet hemmavarande minderåriga barn samt bostadens beskaffenhet. Bidragen är vidare inkomstprövade.

Erinras må att familjebostadsbidragen tillkom på förslag av bostads-sociala utredningen (SOU 1945: 63). Utredningen föreslog, att bidrag skulle lämnas till alla familjer med två eller flera minderåriga barn oavsett inkomstförhållanden. Statsmakterna anslöt sig i princip till uppfattningen att bidragen ej borde vara förenade med någon inkomstprövning (prop. 1947: 235, s. 105). Då en dylik prövning likväl infördes, var avsikten att den skulle gälla endast under en övergångstid. Skälen till att bidragsrätten till en början gjordes beroende av inkomsten var att bidragen begränsades till flerbarnsfamiljerna, under det att ettbarnsfamiljerna lämnades utanför, samt att den rådande bostadsbristen innebar en faktisk ransonering av rymliga och välutrustade bostäder.

Syftet med inkomstprövningen var ursprungligen att från rätten till bidrag utestänga familjer med jämförelsevis höga inkomster. Avsikten var däremot inte att med inkomstprövningens hjälp bestämma förefintligheten och graden av stödbehov hos övriga barnfamiljer. Motivet för inkomstprövningen har därefter i viss mån förskjutits. 1951 års bostadsutredning (stencil 1951) ansåg sig kunna konstatera, att bidragens ursprungliga uppgift att medverka till en utjämning av barnförsörjningskostnaderna kommit i bakgrunden och att de alltmer fått karaktären av socialbidrag med syfte att trygga en bostadspolitisk minimistandard för barnfamiljerna. Bostadspolitiska utredningen anförde bl. a. (SOU 1956: 40), att huvudsyftet med de familjebostadsbidrag utredningen föreslog var att tillförsäkra barnfamiljer med låga inkomster en tillfredsställande bostadsstandard. Utredningen räknade med, att behovet av denna bostadsrabatt skulle komma att minska i samma mån som realinkomsterna steg.

Inkomstprövningen av bidragen är schablonmässig. Den utgår från den vid taxeringen framkomna beskattningsbara inkomsten. Denna beräknade inkomst är endast en av flera faktorer, som bestämmer ett hushålls faktiska ekonomiska nivå. Eftersläpningen i skattelaxeringarna innebär i regel, att bidragsrätten ett visst år grundas på den inkomst, som upphurits två kalenderår tidigare. Ej skattepliktiga inkomster, såsom ett flertal sociala förmå-

ner, påverkar inte bidragsrätten. Förekomsten av förmögenhet beaktas ej heller.

De beskattningsbara inkomsterna får anses vara ett i huvudsak adekvat uttryck för hushållens skatteförmåga på grund av inkomst ett visst år. Det ligger emellertid i sakens natur, att de inte kan ge mer än ett tämligen grovt mått på inbördes olikheter i hushållens behov av socialt stöd. Härtill bör hänsyn tagas vid bestämmande av villkoren för familjebostadsbidrag. Om rätten till sådana bidrag alltjämt skall bestämmas av hushållens beskattningsbara inkomster synes det sagda tala för att bidragsbeloppen ej i alltför hög grad varierar efter skillnader i nämnda inkomster. En dylik differentiering bör i huvudsak syfta till att undvika stötande tröskeeffekter i samband med ökning av inkomsten.

Spörsmålet om en lämplig utformning av det bostadspolitiska stödet till barnfamiljerna bör enligt utskottets mening ses i samband med de familjepolitiska åtgärderna i övrigt. De inkomstomfördelningar, som är samhällets viktigaste instrument för att utjämna barnförsörjningskostnaderna, har sin tyngdpunkt i de allmänna barnbidragen. I diskussionen om dessa bidrag har framhållits behovet av en differentiering till förmån för familjer med flera barn. Det är allmänt omvittnat att familjeekonomien — vid i övrigt lika förhållanden — blir hårdast pressad i familjer med flera barn. Det är naturligt, att så är förhållandet när stödet från samhällets sida inte helt täcker kostnaderna för barnens vård och fostran.

Bostadsbidragen syftar till att täcka en del av merkostnaden för en modern och rymlig bostad i förhållande till priset för en sämre. De har inte till syfte att tjänstgöra som ett allmänt ekonomiskt stöd till flerbarnsfamiljer. Ett sådant stöd kan inte rimligen fästas vid villkor beträffande bostaden.

En utväg att åstadkomma önskvärd differentiering av samhällets familjestöd med hänsyn till antalet barn är att vid sidan av de allmänna barnbidragen införa ett särskilt stöd för flerbarnsfamiljer. Familjebostadsbidragen — som dock i begränsad utsträckning även tillkommer familjer med ett barn — innehåller ett element av differentiering efter barnantal. Variationerna i bidragsbelopp förutsätter därvid i princip skillnader i bostadskostnad på grund av olikheter beträffande bostadens storlek. Sådana flerbarnsfamiljer, som till följd av förhållandena på bostadsmarknaden eller av andra skäl inte bebor en för bidrag godtagbar bostad, får inget inkomstillskott genom denna bidragsgivning.

Utskottet vill framhålla att bidrag, förbundna med villkor beträffande bostadens storlek och utrustning och därigenom ägnade att stimulera barnfamiljernas bostadsefterfrågan, tills vidare inte torde kunna undvaras, om en önskvärd inriktning av boendevanor och bostadsproduktion skall åstadkommas. Enligt utskottets mening förtjänar det emellertid att närmare övervägas om inte behovet av en förbättring av det allmänna ekonomiska stödet till flerbarnsfamiljerna bör tillgodoses i annan ordning än med familje-

bostadsbidrag. Även när det gäller de ensamstående mödrarna är behovet av förstärkta insatser från det allmännas sida påtagligt.

Utskottet övergår här efter till en prövning av de föreliggande förslagen till ändringar i det bostadspolitiska stödsystemet.

I propositionen föreslagna jämkningar i villkoren för räntebidrag finner utskottet ändamålsenliga. Såsom föredragande statsrådet anfört finns det inte tillräckliga skäl att med hjälp av generella subventioner hålla hyrorna i tidigare byggda hus under en nivå, som är skälig vid en jämförelse med hyresnivån i nyproducerade hus. En jämnare hyresnivå kan åstadkommas genom avveckling av kvarvarande generella subventioner i äldre hus. Med hänsyn härtill och då räntebidragen främst bör ses som ett produktionsfrämjande hjälpmedel inom bostadspolitiken är det rimligt att villkoren för räntesubventioner i äldre hus från tid till annan jämkas under beaktande av hyresutvecklingen i nyare hus. De nu föreslagna ändringarna i fråga om räntebidrag synes ägnade att åstadkomma en viss utjämning av rådande hyresolikheter.

Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag till ändringar i reglerna för räntebidrag. Yrkandet i motionerna I: 131 och II: 166 avstyrkes. Åtgärder som leder till en högre hyresnivå i nyproducerade hus kan utskottet däremot ej förorda. Utskottet avstyrker därför ifrågavarande yrkande i motionerna I: 494 och II: 595 liksom det i dessa motioner framställda yrkandet om en grundprincip för bostadspolitiken. Förslaget i motionerna I: 347 och II: 405 om ersättande av räntesubventionerna med ett schablonbidrag synes lämpligen böra prövas i samband med en framtida översyn av finansieringsbetingelserna för bostäder. Utskottet avstyrker motionsyrkandet. Då det inte heller synes utskottet påkallat att hos Kungl. Maj:t hemställa om en plan för fortsatt successiv avveckling av generella bostadssubventioner avstyrker utskottet yrkandet härom i motionerna I: 491 och II: 597.

De i statsverkspropositionen framlagda förslagen rörande familjebostadsbidragen utgår från förutsättningen att tyngdpunkten i det bostadspolitiska stödet bör förskjutas från åtgärder med en allmänt hyresbegränsande effekt till stödformer, inriktade på att främja vissa hushållsgruppers bostadsefterfrågan. Denna målsättning kan utskottet biträda.

Såsom utskottet i det föregående visat kan en på skattetaxeringarna grundad inkomstprövning inte anses ge en helt rättvisande bild av i vilken utsträckning samhällets bistånd är påkallat för att barnfamiljerna skall kunna efterfråga rymliga och välutrustade bostäder. Detta förhållande talar för att graden av stödbehov såvitt möjligt bör prövas på grundval av andra kriterier än de uppgifter som framkommer vid taxeringarna. Å andra sidan synes det, såsom chefen för socialdepartementet anfört, inte skäligt att f. n. utsträcka en av bostadsförhållandena beroende bidragsrätt till alla flerbarnsfamiljer oavsett deras ekonomiska ställning.

Nu gällande gränser för inkomstprövning av familjebostadsbidragen in-

nebär emellertid enligt utskottets mening en alltför snäv avgränsning av bidragsrätten. Även den omständigheten att de beskattningsbara inkomsterna endast ger en ofullständig bild av hushållens ekonomiska läge synes tala för en förhållandevis kraftig uppräknings av inkomststrecken. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker berörda motionsyrkanden.

Utskottet tillstyrker vidare Kungl. Maj:ts förslag till slopande av den nu gällande tidsgränsen för bidragsberättigande lägenhet. Förslaget att bidragsbeloppet i vissa fall skall jämkas till hela krontal föranleder ingen erinran från utskottets sida.

I ett flertal motioner har framförts yrkanden om ändringar i familjebostadsbidragens belopp. Förslagen avser en höjning av beloppen. I vissa motioner föreslås dessutom en ytterligare differentiering av bidragsgivningen efter olikheter i beskattningsbara inkomster. Av vad utskottet anfört i det föregående framgår, att de beskattningsbara inkomsterna inte kan anses avspegla olikheter i ekonomisk bärkraft på ett så tillförlitligt sätt att dessa inkomster lämpligen kan användas såsom hjälpmedel vid en finare avvägning av det bostadssociala stödet efter ett individuellt behov. Av detta skäl avstyrker utskottet motionsyrkandena om en ökning av antalet bidragstyper.

Utskottet vill vidare peka på att den hyreshöjning, som i vissa fall följer av att räntebidrag minskar eller upphör att utgå, väsentligen inte innebär något annat än en viss anpassning av hyrorna i äldre hus till den rådande hyresnivån i den nyare bostadsproduktionen. Ehuru en sådan utjämning av sakligt omotiverade hyresskillnader obestriddligen leder till att åtskilliga barnfamiljer med knappa ekonomiska resurser får vidkännas hyreshöjningar, som inte kompenseras i annan ordning, kan hyresutjämningen inte i och för sig åberopas som skäl för att höja familjebostadsbidragens belopp.

Hyreshöjningarna torde också beröra åtskilliga barnfamiljer, som har inkomster under inkomststrecken men som på grund av trångboddhet i bidragskungörelsens mening inte får familjebostadsbidrag. Med hänsyn härtill och då även i övrigt många barnfamiljer i små omständigheter står utanför rätten till bidrag synes skäl föreligga att iaktta återhållsamhet i fråga om familjebostadsbidragens belopp. Utskottet vill återigen understryka, att familjebostadsbidragen är avsedda att utgöra en stimulans för barnfamiljerna att efterfråga rymliga och välutrustade bostäder. Bidragsbeloppen bör ej vara högre än som påkallas för att nämnda syfte med bidragsgivningen skall tillgodoses.

Utskottet kan av anförda skäl ej tillstyrka någon höjning av familjebostadsbidragens belopp. Denna ståndpunkt innebär ej att utskottet anser det nuvarande familjepolitiska stödet tillräckligt effektivt i alla avseenden. Det framstår tvärtom som angeläget att ytterligare förstärka detta stöd. Därvid bör dels de ensamstående mödrarnas uppenbara behov av ökat stöd tillgodoses, dels flerbarnsfamiljernas behov av ett förstärkt bistånd uppmärksam-

mas. Nivån för stödet till barnfamiljerna bör bli sådan att de barnfamiljer som lever på knappa arbetsinkomster får en reell förbättring av sin situation.

Utskottet förutsätter, att dessa frågor blir föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet och att de synpunkter utskottet anfört därvid blir beaktade.

Av det sagda följer att utskottet avstyrker de i motionerna I: 347 och II: 405, I: 491 och II: 597 samt I: 494 och II: 595 gjorda yrkandena såvitt gäller familjebostadsbidragens belopp.

Yrkandena i motionerna I: 342 och II: 410 samt II: 604 torde få anses beaktade genom vad utskottet anfört.

I motionerna I: 494 och II: 595 samt I: 343 och II: 400 föreslås att *pensionärsbostadsbidrag* skall, därest bostaden uppfyller nu gällande standardkrav, utgå oavsett när huset färdigställts.

I motionerna I: 341 och II: 401 föreslås att pensionärsbostadsbidrag må utgå även i fall då lägenheten är inrymd i hus, för vilket statligt bostadslån eller räntebidrag ej beviljats och utan avseende vid tidpunkten för lägenhetens färdigställande samt även i de fall då pensionären är ägare till den fastighet i vilken bostaden är inrymd. Motionärerna yrkar vidare att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla om skyndsamt tillsättande av särskilda sakkunniga för utredning och framläggande av förslag rörande pensionärernas bostadsförsörjning i enlighet med i motionerna angivna riktlinjer.

I motionen II: 603 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en utredning och förslag i fråga om statligt pensionärsbostadsbidrag till lägenhet, som upplåtes med bostadsrätt till pensionär.

I motionerna I: 227 och II: 272 föreslås att riksdagen av Kungl. Maj:t begär sådan översyn av bestämmelserna rörande pensionärsbostadsbidrag, att deras ursprungliga storlek i förhållande till bostadskostnaderna återställs till ingången av år 1964 och sedan bibehålles på sådan nivå.

Enligt direktiven för bostadsförbättringsutredningen skall denna utredning även överse bestämmelserna om pensionärsbostadsbidrag. Utskottet finner därför inte skäl föreligga att hemställa om ytterligare utredning av härmed sammanhängande spörsmål. Ifrågavarande motionsyrkanden avstyrkes.

I statsverkspropositionen föreslås att maximibeloppet för *invalidbostadsbidrag* skall höjas från 7 000 till 10 000 kr.

I motionerna I: 348 och II: 406 föreslås att riksdagen skall besluta att fr. o. m. den 1 januari 1964 slopa de spärrar för beviljande av invalidbostadsbidrag, som består i att tillämpningsområdet för bidraget är begränsat till att avse endast vissa bostadshus, nämligen hus vilka uppföres eller ombygges med statliga lån samt nybyggda hus till vilka statligt räntebidrag utgår.

Utskottet tillstyrker den av Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av invalidbostadsbidragets maximibelopp.

Då det önskemål som kommer till uttryck i motionsyrkandena synes vara tillgodosett genom nu gällande bestämmelser om invalidbostadsbidrag synes förslagen ej böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Medelsbehovet för låne- och bidragsverksamheten m. m. Enligt Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1963/64 bör anslaget till *Räntebidrag* uppföras med 240 000 000 kr.

I motionerna I: 131 och II: 166 yrkas att anslaget uppföres med 300 000 000 kr.

Motionsyrkandena är betingade av förslag, som innefattar avslag på de i propositionen föreslagna ändringarna i räntebidragsreglerna. Enär utskottet i det föregående har tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag avstyrkes motionsyrkandena.

Till följd av att lånemarknadens räntor för bostadslån har ändrats efter att statsverkspropositionen framlades, kan utgifterna för räntebidrag under budgetåret 1963/64, under antagande att de nya räntorna blir bestående hela innevarande budgetår, numera beräknas till ett lägre belopp än enligt propositionen. Utskottet beräknar att medelsbehovet på grund av ränteförändringarna kommer att minska med ca 30 000 000 kr. Utskottet föreslår därför, att anslaget uppföres med 210 000 000 kr.

Anslaget till *Bostadsrabatter* föreslås i propositionen uppfört med 180 000 000 kr.

I motionerna I: 347 och II: 405 föreslås att anslaget uppföres med 135 000 000 kr., och i motionerna I: 491 och II: 597 yrkas att anslaget anvisas med 145 000 000 kr.

Motionsyrkandena är föranledda av förslag till ändrade belopp för familjebostadsbidrag samt lägre inkomstgränser för bidragen än de i propositionen föreslagna. Utskottet, som i det föregående avstyrkt berörda motionsförslag, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker följaktligen nu ifrågakvarande motionsyrkanden.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att anslaget till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* anvisas med 9 000 000 kr.

I motionerna I: 348 och II: 406 föreslås att anslaget uppföres med 11 000 000 kr.

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Med utgångspunkt i förut nämnda antagande beträffande bostadsbyggandets storlek föreslår Kungl. Maj:t att *ramen för långivning* från lånefonden för bostadsbyggande fastställs till 710 000 000 kr. för tiden 1 juli—31 december 1963 samt 1 270 000 000 kr. för år 1964.

I motionerna I: 494 och II: 595 föreslås att — därest i motionerna framlagt förslag om övergång till ett kreditgarantisystem på bostadsområdet inte vinner riksdagens bifall — ifrågavarande ramar skall bestämmas till resp. 650 000 000 kr. och 1 180 000 000 kr.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts beräkning av låneramarna och avstyrker berörda motionsyrkanden.

Kungl. Maj:t har föreslagit att till *Lånefonden för bostadsbyggande* för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 740 000 000 kr.

I motionerna I: 494 och II: 595 föreslås, som följd av det i samma motioner framlagda förslaget om övergång till ett kreditgarantisystem, att något anslag till lånefonden inte skall anvisas.

Då utskottet avstyrkt den i motionen föreslagna övergången till ett kreditgarantisystem, biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker berörda motionsyrkanden.

Utskottet biträder i propositionen framlagda förslag rörande *den bostadspolitiska organisationen* och anslagen till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna.

Vad föredragande statsrådet i förevarande sammanhang i *övrigt* anfört och föreslagit har ej givit utskottet anledning till erinran eller särskilt yttrande.

Hemställan. Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet — med förmälan att utskottet såvitt gäller i det föregående behandlade frågor beträffande bostadsrabatter gör hemställan i ett särskilt utlåtande — hemställa,

att riksdagen må

1. beträffande bostadsbyggandets omfattning med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 347 och II: 405, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

2. beträffande bostadsbyggandets inriktning med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt i anledning av motionerna I: 347 och II: 405, I: 492 och II: 596 samt I: 549 och II: 664, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 134 och II: 165 godkänna vad utskottet anfört;

3. beträffande vissa markpolitiska frågor i anledning av motionerna I: 133 och II: 162, I: 80 och II: 95, I: 229 och II: 266 samt I: 174 och II: 206, sistnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

4. avslå i motionerna I: 347 och II: 405, I: 494 och II: 595

samt I: 491 och II: 597 framställda yrkanden angående införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet;

5. avslå i motionerna I: 347 och II: 405 samt I: 491 och II: 597 framställda yrkanden angående värdebeständiga lån för bostadsbyggandet;

6. avslå i motionerna I: 491 och II: 597 framställt yrkande om utredning angående ändrad utformning av bostadslångivningen;

7. avslå i motionerna I: 494 och II: 595 framställt yrkande beträffande viss redovisningsskyldighet för såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretag;

8. avslå i motionerna I: 347 och II: 405 samt I: 493 och II: 598 framställda yrkanden angående tillsättande av en parlamentarisk bostadsberedning;

9. avslå i motionerna I: 79 och II: 96 framställt yrkande angående utredning i syfte att i samhällelig ägo överföra hyreshus och tillhörande tomtmark;

10. avslå i motionerna I: 494 och II: 595 framställt yrkande angående en förvaltningsavgift för bostadslån;

11. avslå i motionerna I: 347 och II: 405, I: 494 och II: 595, I: 492 och II: 596 samt I: 491 och II: 597 framställda yrkanden beträffande bostadslånets storlek och amorteringstid;

12. avslå i motionerna I: 347 och II: 405 samt I: 492 och II: 596 framställda yrkanden om nya regler för förräntning och amortering av vissa bostadslån;

13. avslå i motionerna I: 45 och II: 53 framställt yrkande om upprättande av en bostadsbyggnadsfond;

14. beträffande bestämmelsen om maximiyta för småhus, som bebos av låntagaren, med bifall till motionerna I: 492 och II: 596, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

15. beträffande bestämmelserna om låneunderlag i anledning av motionerna I: 81 och II: 97 samt I: 493 och II: 598, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 343 och II: 400, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

16. avslå i motionerna I: 491 och II: 597 samt I: 239 och II: 279 framställda yrkanden beträffande inkomstgränsen för erhållande av räntefri stående del av förbättringslån;

17. beträffande ränte- och amorteringsfria tillägglån för flerfamiljshus med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 495 och II: 606, I: 494 och

II: 595 samt I: 141 och II: 167, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

18. beträffande räntefria stående delar av egnahemslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 495 och II: 606, I: 494 och II: 595 samt I: 141 och II: 167, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

19. avslå i motionerna I: 494 och II: 595 framställda yrkanden angående höjning av räntorna för vissa tillägglån, tertiärlån, egnahemslån och förbättringslån;

20. beträffande bestämmelserna om räntebidrag m. m. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 347 och II: 405, I: 491 och II: 597, I: 494 och II: 595 samt I: 131 och II: 166, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

21. beträffande bestämmelserna om invalidbostadsbidrag med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt i anledning av motionerna I: 348 och II: 406, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

22. beträffande grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till främjande av bostadsförsörjningen, såvitt de ej behandlats under 1.—21. eller av utskottet behandlas i särskilt utlåtande, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under erinran om vad utskottet anfört godkänna i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1963 förordade ändringar;

23. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 131 och II: 166, såvitt nu är i fråga, till *Räntebidrag* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 210 000 000 kr.;

24. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 348 och II: 406, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 9 000 000 kr.;

25. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 494 och II: 595, såvitt nu är i fråga, medgiva att lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må beviljas intill 710 000 000 kr. under tiden 1 juli—31 december 1963 samt 1 270 000 000 kr. under år 1964;

26. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med av-

Statsutskottets utlåtande nr 42 år 1963

slag å motionerna I: 494 och II: 595, såvitt nu är i fråga, till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1963/64 å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 740 000 000 kr.;

27. till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* för budgetåret 1963/64 å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.;

28. medgiva att beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill 10 000 000 kr. under tiden 1 juli—31 december 1963 samt 15 000 000 kr. under år 1964;

29. till *Räntefria lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1963/64 å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.;

30. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad föredragande statsrådet i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1963 föreslagit;

31. godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 184 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	21 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 898 400
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	120 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 282 700
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	61 500
	Summa kr. 4 568 000;

32. till *Bostadsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 568 000 kr.;

33. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för länsbostadsnämnderna, som föranledes av vad föredragande statsrådet i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1963 föreslagit;

34. godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 069 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	127 000
3. Avlöningar till tillfällig personal, förslagsvis	140 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	3 361 300
5. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	450 000
6. Rörligt tillägg, förslagsvis	1 965 500
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	91 500

Summa kr. 7 205 000;

35. till *Länsbostadsnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 7 205 000 kr.;

36. till *Bostadsstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 980 000 kr.;

37. till *Länsbostadsnämnderna*: *Omkostnader* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 901 000 kr.;

38. besluta att i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de inte blivit under punkterna 1.—37. särskilt berörda eller av utskottet behandlas i annat utlåtande, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 mars 1963

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Birger Andersson, Bergman, Axel Johannes Andersson, Virgin, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Per Jacobsson, Edström, Sundin och Nils-Eric Gustafsson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, Almgren, fröken Elmén, herrar Svensson i Ljungskile, Johansson i Norrköping, Gustafsson i Skellefteå, Andersson i Knäred, Kellgren, Fagerlund, fru Holmberg och herr Turesson.

3* — Bihang till riksdagens protokoll 1963. 6 saml. Nr 42

Reservationer

1) av herrar *Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Edström*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels det avsnitt på s. 10 i utskottets yttrande, som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »II: 405 avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar den uppfattning som framförts i motionerna I: 347 och II: 405, nämligen att det ordinarie bostadsbyggandet bör öka i minst samma takt som nationalinkomsten, dvs. med mellan 3 000 och 4 000 lägenheter per år, vilket innebär ett ordinarie bostadsbyggande under 1964 med ca 85 000 lägenheter.

Under en konjunkturförsvagning bör emellertid bostadsbyggandet kunna öka väsentligt över denna nivå; de resurser som frigöres på grund av konjunkturavmattningen bör så långt möjligt utnyttjas för att öka bostadsbyggandet. Igångsättningen under 1962 ökade också från 75 000 lägenheter som regeringen planerat, till närmare 90 000 lägenheter. Eftersom konjunkturförsvagningen nu måste bedömas som tydligare än för ett år sedan, bör en igångsättning på minst 90 000 lägenheter uppställas som målsättning för bostadsbyggandet under 1963. Vid oförändrat konjunkturläge bör igångsättningen under 1964 uppgå till ca 95 000 lägenheter.

Den igångsättning som föreslås i statsverkspropositionen för 1963, dvs. 85 000 lägenheter, innebär en faktisk inskränkning av igångsättningen jämfört med 1962. Utskottet anser att igångsättningen under 1963 bör omfatta 90 000 lägenheter samt att ordinarie bostadsbyggnadsprogrammet för 1964 bör omfatta 85 000 lägenheter men utökas i den mån konjunkturläget så medger. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att på tilläggsstat begära de höjningar av ramarna för igångsättningen som kan bli erforderliga.

Ett så omfattande bostadsbyggande förutsätter emellertid att det finns tillräckligt med planlagda områden och exploateringsfärdig tomtmark. Utskottet anser därför att Kungl. Maj:t och de statliga bostadsorganen bör taga kontakt med kommunerna för att undersöka vad som kan göras för att inte otillräcklig planering skall förhindra ett bostadsbyggande av den omfattning som i övrigt är möjligt.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»1. beträffande bostadsbyggandets omfattning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 347 och II: 405, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

2) beträffande bostadsbyggandets inriktning

a) av herrar *Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Edström*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 11 börjar med »När frågan» och på s. 12 slutar med »utskottets sida», bort ha följande lydelse:

»I statsverkspropositionen förutsättes att under vart och ett av åren 1963 och 1964 skall igångsättas 79 000 lägenheter i statsbelånade hus, därav i småhus 24 000 år 1963 och 25 000 år 1964. Andelen småhus i det statsbelånade bostadsbyggandet skulle då uppgå till 30,3 procent under 1963 och 31,6 procent under 1964.

I jämförelse med målsättningen under närmast föregående år innebär detta en minskning av småhusens andel. Bostadsproduktionens inriktning bör vara sådan att de boendes behov och värderingar så långt möjligt blir tillgodosedda. Gjorda undersökningar beträffande bostadsefterfrågans framtida utveckling i Sverige visar en mycket stark dragning mot småhus. Utskottet delar den uppfattning som framförts i motionerna I: 347 och II: 405, nämligen att det är tydligt att den nuvarande omfattningen av småhusbyggandet inte skulle svara mot allmänhetens efterfrågan om det förelåge ett fritt val.

I statsverkspropositionen framhålles att lån till småhus bör beviljas i en omfattning som svarar mot de faktiska bygginitiativen. Dessa utgör emellertid inte någon mätare på allmänhetens efterfrågan utan beror på möjligheten att bygga småhus med hänsyn till tillgången på exploateringsfärdig tomtmark. Det är i stor utsträckning kommunernas stadsplanepolitik som avgör omfattningen av småhusbyggandet. Statsmakterna bör fixera ett flerårsprogram för småhusbyggandet samt samråda med kommunerna för att få till stånd en inriktning av stadsplanearbetet, som möjliggör att detta program fullföljes.

Det bör också undersökas hur lånevillkoren för de statliga bostadslånen påverkar valet mellan stora hyreshus och småhus. Den parlamentariska bostadsberedning, som utskottet i annat sammanhang föreslår skall tillsättas, bör få i uppdrag bl. a. att behandla detta problem. Den bör också överväga om det finns anledning att i enlighet med vad som föreslås i motionerna I: 492 och II: 596 införa ett särskilt stöd för att underlätta barnfamiljernas förvärv av småhus.

I anledning av yrkandet i motionerna I: 492 och II: 596 att den arbetsmarknadspolitiska prövningen skall upphöra i fråga om bostadslån till småhus vill utskottet framhålla följande. De långivande organens prövning av låneärendena och den praktiska tillämpningen av riksdagens tidigare gjorda uttalanden får ej vara sådan att den missgynnar landsbygdens bostadsproduktion. En bedömning av fastighetens kreditvärde måste givetvis ske ur olika synpunkter, men någon prövning därutöver ur konjunktur- eller arbetsmarknadssynpunkt bör ej förekomma när det gäller långivning till egna hem.

De synpunkter som framförts i motionerna I: 134 och II: 165 angående spørsmålet om kollektivhus och andra former av servicehus finner utskottet värda beaktande. Utskottet har emellertid inhämtat att detta spørsmål prö-

vas av bostadsbyggnadsutredningen. Härigenom torde syftet med förenämnda motioner bli tillgodosett.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»2. beträffande bostadsbyggandets inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 347 och II: 405 samt I: 492 och II: 596 ävensom i anledning av motionerna I: 549 och II: 664 samt I: 134 och II: 165, de sex förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Sundin, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 11 börjar med »När frågan» och på s. 12 slutar med »utskottets sida», bort ha följande lydelse:

»Vad angår planeringen må erinras om att riksdagen föregående år fattade beslut om en intensifierad kommunal planeringsverksamhet. På grundval av detta beslut har påbörjats försöksverksamhet med femåriga kommunala bostadsbyggnadsprogram under ledning av de statliga bostadsmyndigheterna. Utskottet finner det ändamålsenligt att denna liksom annan planeringsverksamhet särskilt inriktas på att tillgodose behovet av ett ökat småhusbyggande. Anvisningar härom torde böra utfärdas till berörda myndigheter. Utskottet tillstyrker sålunda förevarande yrkande i motionerna I: 492 och II: 596. Härigenom får även syftet med yrkandet i motionerna I: 347 och II: 405 anses tillgodosett.

I detta sammanhang vill utskottet även erinra om att bostadsbyggnadsutredningen har till uppgift bl. a. att pröva frågan om bostadsproduktionens fördelning på småhus och flerfamiljshus. Enligt vad utskottet inhämtat torde utredningen innevarande år komma att lägga fram resultatet av denna prövning. Enligt utskottets mening bör vad som därvid framkommer av värde för ett ökat småhusbyggande skyndsamt tillvaratagas.

I anledning av förslaget om att införa särskilda stödformer för att underlätta barnfamiljernas förvärv av småhus, vill utskottet framhålla, att småhusens speciella lämplighet som bostäder för barnfamiljer motiverar att åtgärder vidtages för att särskilt underlätta barnfamiljernas småhusanskaffning. Såsom framhållits i motionerna I: 492 och II: 596 saknar ett mycket stort antal barnfamiljer de ekonomiska förutsättningar som numera erfordras för anskaffande av ett eget hem. De rådande tendenserna till att egenahemsboendet alltmer blir en exklusiv boendeform måste kraftigt motverkas och åtgärder vidtagas för att bereda även barnfamiljerna i de vanligaste inkomstlägena godtagbara möjligheter. I de nämnda motionerna har förordats ett särskilt stöd, förslagsvis en räntefri stående del, vilken skulle prövas utgå helt eller delvis ovanför eljest gällande lånetak och kunna upp-

sågas till amortering och förräntning, helt eller delvis, om en förändring i låntagarens ekonomiska situation så motiverar. Enligt motionerna bör dock även andra stödformer med liknande effekt kunna prövas. Utskottet finner det angeläget att dessa spörsmål skyndsamt prövas och att förslag rörande ett särskilt stöd till barnfamiljernas småhusanskaffning förelägges riksdagen snarast möjligt. Utskottet tillstyrker sålunda förevarande yrkande.

Till stöd för yrkandet i motionerna I: 492 och II: 596 om den arbetsmarknadspolitiskt betingade prövningen av ansökningar avseende bostadslån till småhus har åberopats riksdagens tidigare uttalande om att en låneansökan inte skall avslås av kreditvärdesskäl annat än då en uppenbart olämplig tomtplats för bostaden valts. I anledning härav vill utskottet framhålla, att det genom den arbetsmarknadspolitiska prövningen införts en bedömningsgrund, som inte avsågs i det åsyftade riksdagsuttalandet, och att följden härav uppenbarligen måste bli lokaliseringspolitiska konsekvenser, som inte nu kan överblickas. Med hänsyn till pågående utredningsarbete rörande den framtida lokaliseringspolitiken måste detta anses högst otillfredsställande. Självfallet måste också olägenheterna för de enskilda som beröres av prövningen uppmärksammas. Utskottet tillstyrker därför förevarande motionsyrkande.

Med anledning av vad som anförts i motionerna I: 134 och II: 165 har utskottet inhämtat, att spörsmålet om kollektivhus och andra former av servicehus prövas av bostadsbyggnadsutredningen. Då det därjämte får förut sättas att frågan, i den mån så befinner sig erforderligt, kommer att uppmärksammas även av den parlamentariska beredning utskottet förordar i annat sammanhang, finner utskottet det ej erforderligt med något särskilt uttalande av riksdagen.

De allmänna uttalandena om bostadsbyggandets inriktning i motionerna I: 549 och II: 664 anser sig utskottet med det sagda ha beaktat, varför de inte föranleder något särskilt uttalande.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»2. beträffande bostadsbyggandets inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 492 och II: 596 samt i anledning av motionerna I: 347 och II: 405, I: 549 och II: 664 samt I: 134 och II: 165, de sex förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

3) av fröken *Andersson*, herrar *Virgin*, *Stavång* och *Turesson*, vilka beträffande vissa markpolitiska frågor ansett att sista meningen av det stycke i utskottets yttrande på s. 14, som börjar med »Av statsverkspropositionen» och slutar med »kommunala tomrättsupplåtelse», bort utgå.

4) beträffande införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet

a) av herrar *Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Edström, Sundin, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Skellefteå och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att *dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 15, som börjar med »Motionsyrkanden med» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I anledning av yrkandena i motionerna I: 347 och II: 405 samt I: 491 och II: 597 vill utskottet erinra om att det vid 1959 års riksdag förordades en allsidig utredning av frågan. Bostadspolitiska utredningen ansåg också att åtgärder borde vidtagas för en övergång till ett kreditgarantisystem. Utskottet anser att läget på kapitalmarknaden just nu är gynnsamt för en övergång och förutsätter att spörsmålet upptages till prövning i så god tid att förslag kan framläggas till 1964 års riksdag.

Motionsyrkanden om att införa kreditgarantisystem från 1 juli 1963 samt att för erhållande av kreditgaranti en engångsavgift av 0,5 % skall erläggas, kan utskottet inte tillstyrka.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»4. beträffande införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med bifall till motionerna I: 347 och II: 405 samt I: 491 och II: 597 ävensom med avslag å motionerna I: 494 och II: 595, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av fröken *Andersson*, herrar *Virgin, Staxäng* och *Turesson*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 15, som börjar med »Motionsyrkanden med» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet delar den uppfattning som framförts i motionerna I: 494 och II: 595, att man nu utan ytterligare dröjsmål bör gå över till ett kreditgarantisystem. Ett utbyte av långivningen till flerfamiljshus och egnahem mot kreditgarantier skulle, som motionärerna påpekat, innebära en avlastning av förvaltningsuppgifter från statliga organ och dessutom en betydande förnkling för låntagaren själv.

En omläggning till kreditgarantisystem betyder inte i och för sig att man måste avstå från ränte- eller kapitalsubventionering, därest sådan anses motiverad. Utskottet vill framhålla, att själva övergången till ett kreditgarantisystem inte behöver medföra några svårigheter för de personer, som redan sökt lån för byggande av flerfamiljshus eller småhus. Staten har alltid möjlighet att se till att lånemedel i erforderlig utsträckning står till förfogande.

Utskottet, som sålunda tillstyrker yrkandena i motionerna I: 494 och II: 595 om övergång från statlig bostadslångivning till ett kreditgarantisystem fr. o. m. den 1 juli 1963, är medvetet om att förslaget aktualiserar vissa författningsändringar. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t utan dröjsmål förelägger riksdagen förslag till sådana ändringar.

Såsom en följd härav förordar utskottet även bifall till yrkandena i motionerna I: 494 och II: 595 om att fr. o. m. den 1 juli 1963 varken preliminära beslut skall meddelas angående lån från lånefonden för bostadsbyggande eller anslag anvisas till samma fond.

Utskottet biträder motionärernas förslag att för erhållande av kreditgaranti skall erläggas en engångsavgift av 0,5 %.

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»4. beträffande införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med bifall till motionerna I: 494 och II: 595 och i anledning av motionerna I: 347 och II: 405 samt I: 491 och II: 597, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

5) av herrar *Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Edström, Sundin, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Skellefteå och *Andersson* i Knäred, vilka beträffande värdebeständiga lån för bostadsbyggandet samt utredning angående ändrad utformning av bostadslångivningen ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 15 börjar med »Utskottet vill» och på s. 16 slutar med »Motionsyrkandena avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Frågan om värdesäkring av fordringar m. m. och därmed sammanhängande problem prövas f. n. av värdesäkringskommittén, som beräknas slutföra sitt arbete under innevarande år. Utskottet vill i anledning härav framhålla, att de resultat som därvid framkommer av värde vid prövningen av frågan om värdebeständiga bostadslån bör tillvaratagas och på denna grundval förslag utarbetas i enlighet med motionernas syfte. Förslaget bör föreläggas riksdagen så snart ske kan.

Beträffande frågan om omläggning av nuvarande ränte-, amorterings- och annuitetsbetalningar i syfte att avjämna höga inledande kostnader finner utskottet en sådan metod vara ägnad att eliminera vissa olägenheter som nu gör sig gällande inom bostadsfinansieringen. Vid överväganden rörande den framtida bostadsfinansieringens utformning bör därför en sådan lösning som åsyftas i motionerna så långt möjligt eftersträvas. Utskottet föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t ger detta till känna.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»5. beträffande värdebeständiga lån för bostadsbyggan-

det med bifall till motionerna I: 347 och II: 405 samt I: 491 och II: 597, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört;»

»6. beträffande utredning angående ändrad utformning av bostadslångivningen med bifall till motionerna I: 491 och II: 597, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört;»

6) av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson*, *Virgin*, *Per Jacobsson*, *Edström*, *Staxäng*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i *Ljungskile*, *Gustafsson* i *Skellefteå* och *Turesson*, vilka beträffande redovisningsskyldighet för såsom allmännyttiga betecknade företag ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 16, som börjar med »Motionsyrkanden av» och slutar med »avstyrker förslaget», bort ha följande lydelse:

»Som framhålles i motionerna har den bostadsproduktion som staten främjat i ökande omfattning lagts under s. k. allmännyttig och kooperativ förvaltning. Denna produktion har kommit i åtnjutande av högre subventioner från det allmänna än det enskilda bostadsbyggandet. Mot denna bakgrund är det självfallet angeläget för statsmakterna att kunna konstatera på vilket sätt de ekonomiska bidrag som lämnats till de allmännyttiga och kooperativa företagen utnyttjats. I anledning härav har i motionerna yrkats att de såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretagen skall åläggas redovisningsskyldighet för sina fonder, dessas storlek och successiva uppbyggnad samt de för fondutvidgningen tillämpade principerna. Enligt utskottet talar oneligen goda skäl för att statsmakterna skall beredas en praktisk insyn i dessa bostadsföretags ekonomiska förhållanden. En allmän, alla dessa företag omfattande redovisningsskyldighet är dock knappast praktiskt genomförbar. Enligt utskottet bör man därför begränsa redovisningsskyldigheten till ett urval företag lokaliserade till ett mindre antal orter i olika delar av landet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra hur dessa orter och företag skall utväljas.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»7. beträffande viss redovisningsskyldighet för såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretag med anledning av motionerna I: 494 och II: 595, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört;»

7) av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson*, *Virgin*, *Per Jacobsson*, *Edström*, *Sundin*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Staxäng*, *Svensson* i *Stenkyrka*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i *Ljungskile*, *Gustafsson* i *Skellefteå*, *Andersson* i *Knäred* och *Turesson*, vilka beträffande tillsättande av en parlamentarisk bostadsberedning ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 16, som börjar med »Såsom

utskottet» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»I december 1959 tillsattes en utredning rörande vissa bostadsfrågor, bostadsbyggnadsutredningen. Denna utredning, som bestått av experter, beräknas enligt vad utskottet erfarit framlägga sitt betänkande under innevarande år. Utskottet delar motionärernas uppfattning att en parlamentarisk bostadsberedning nu bör tillsättas med uppdrag att utarbeta riktlinjer för den statliga bostadspolitiken på längre sikt. Utskottet vill i fortsättningen ange några av de uppgifter som bör överlämnas till beredningen.

Miljöfrågorna har under senare tid fått ett ökat utrymme i den bostadspolitiska debatten. Man har ansett att frågan om den yttre bostadsmiljön i viss mån försumrats och att nya bostadsområden inte alltid utformats med hänsyn till olika åldrars behov. Bostadsproduktionen har kännetecknats av en hård exploatering av marken. Höghusbyggandet har många gånger fått alltför stor omfattning. Barnens och ungdomens fritidsbehov har inte alltid beaktats tillräckligt och småhusbyggandet har inte svarat mot den efterfrågan, som kan väntas uppstå när bostadskonsumenterna får möjlighet att välja bostadsform.

En viktig uppgift för beredningen blir således att behandla miljöpolitiken, varvid det i första hand gäller att undersöka om bestämmelserna för de statliga lånen är så utformade att de kan misstänkas bidra till en överexploatering av tomtmarken. Beredningen bör också överväga hur lånevillkoren bör utformas för att direkt stimulera kommuner och bostadsföretag att lägga större vikt vid den yttre bostadsmiljön.

En annan fråga är om de nuvarande lånevillkoren kan beräknas inverka på valet mellan läghus och stora hyreshus. Om den nuvarande småhusproduktionen inte anses svara mot den efterfrågan, som vi kan beräknas få vid en fri marknad, bör lånevillkoren såvitt möjligt utformas så att de kan verka i riktning mot ett ökat småhusbyggande.

Det är också enligt utskottets mening önskvärt att man i tid planerar de åtgärder, som från statens sida bör vidtagas i samband med avvecklingen av hyresregleringen. Bl. a. bör man ta ställning till på vilket sätt barnfamiljerna skall kompenseras för eventuella hyreshöjningar. Andra problem som beredningen bör behandla är konkurrensförhållandena på bostadsmarknaden samt sparandet inom bostadssektorn. Beredningen bör även överväga om det är möjligt att förlägga amorteringarna i tiden så att kapitalkostnaderna blir mindre betungande under de första åren efter husets uppförande.

Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om tillsättande av en parlamentarisk bostadsberedning.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»8. beträffande tillsättande av en parlamentarisk bostadsberedning med bifall till motionerna I: 347 och II: 405 samt I: 493 och II: 598, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i

skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört;»

8) av fröken *Andersson*, herrar *Virgin*, *Staxäng* och *Turesson*, vilka beträffande en förvaltningsavgift för bostadslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 17, som börjar med »Utskottet är» och slutar med »Motionsyrkandet avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner motionärernas förslag väl motiverat och tillstyrker det samma.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»10. beträffande en förvaltningsavgift för bostadslån med bifall till motionerna I: 494 och II: 595, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört;»

9) beträffande bostadslånets storlek och amorteringstid

a) av herrar *Axel Johannes Andersson*, *Per Jacobsson*, *Edström*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 17 börjar med »Såsom utskottet» och på s. 18 slutar med »tillstyrka motionsyrkandet», bort ha följande lydelse:

»En sänkning av lånegränserna för statsbelånade hus i enlighet med yrkandena i motionerna I: 347 och II: 405 föreslogs redan av bostadspolitiska utredningen. Förslaget innebär att bostadslånets övre gräns sänkes till 97 % för företagsformer som nu får låna upp till 100 %, samt till 92 % för kooperativa företagsformer som nu får låna upp till 95 %. Utskottet finner motionsyrkandena väl motiverade och föreslår att de nya lånegränserna tillämpas beträffande hus som påbörjats tidigast 1 juli 1963. Övriga motionsyrkanden angående ändring av lånegränserna och amorteringstiden kan utskottet inte tillstyrka.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»11. beträffande bostadslånets storlek och amorteringstid med bifall till motionerna I: 347 och II: 405 samt med avslag å motionerna I: 494 och II: 595, I: 492 och II: 596 samt I: 491 och II: 597, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört;»

b) av fröken *Andersson*, herrar *Virgin*, *Staxäng* och *Turesson*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 17, som börjar med »Såsom utskottet» och på s. 18 slutar med »vissa fall», bort ersättas med text av följande lydelse:

»En sänkning av lånegränserna för flerfamiljshus föreslogs redan av bostadspolitiska utredningen. En sådan ändring skulle innebära att låne-ramar och anslag räckte till ett större antal lägenheter. Samtidigt skulle ett ökat sparande tillskapas, vilket utskottet anser synnerligen önskvärt. Vidare skulle därigenom en konkurrens mellan olika företagsformer på mer likartade villkor åstadkommas. Utskottet finner för sin del yrkandena i motionerna I: 494 och II: 595 väl motiverade och föreslår, att däri nämnda lånegränser tillämpas beträffande bostadslån som beviljas genom prelimi-närt beslut tidigast den 1 juli 1963. Utskottet tillstyrker jämväl förslaget i samma motioner om förkortad amorteringstid för den del av bostadslånet som överstiger 85 % av pantvärdet.

Utskottet tillstyrker även förslaget i motionerna I: 494 och II: 595 om att bostadslån till småhus skall beviljas upp till 90 % av lånevärdet oavsett företagsform.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»11. beträffande bostadslånets storlek och amorterings-tid i anledning av motionerna I: 494 och II: 595 samt I: 347 och II: 405 ävensom med avslag å motionerna I: 492 och II: 596 samt I: 491 och II: 597, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Sundin, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 17 börjar med »Såsom utskottet» och på s. 18 slutar med »tillstyrka motionsyrkandet», bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser sig böra beakta skäl som i motionerna anförts för en ändring av den nuvarande spännvidden mellan lånereglerna för olika kate-gorier byggherrar. Förslagen i motionerna I: 492 och II: 596 samt I: 491 och II: 597 om höjning av övre lånegränsen för enskilda, såvitt gäller småhus från 90 till 95 % och såvitt gäller flerfamiljshus från 85 till 90 %, synes lämpligt avvägt. Utskottet tillstyrker dessa yrkanden. Härav följer att utskottet ej kan tillstyrka övriga yrkanden rörande ändring av övre låne-gräns. Ej heller kan utskottet tillstyrka förslaget i motionerna I: 494 och II: 595 om ändrad amorteringstid för bostadslån i vissa fall.

Vid ställningstagandet till förslaget i motionerna I: 492 och II: 596 om uppskov med tillämpningen av den regel beträffande höjd undre lånegräns för småhus, som beslöts av föregående års riksdag, bör uppmärksammas vad

utskottet anfört rörande införande av kreditgarantisystem. Både ur administrativ synpunkt och i syfte att undanröja de svårigheter, som kan uppkomma vid tillämpning av den åsyftade höjda undre lånegränsen, synes det lämpligast att den tidigare gällande ordningen tillämpas i avvaktan på ställningstagande i frågan rörande kreditgarantisystemet. Utskottet tillstyrker förevarande motionsyrkande.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»11. beträffande bostadslånets storlek och amorteringstid med bifall till motionerna I: 492 och II: 596 samt I: 491 och II: 597 ävensom med avslag å motionerna I: 347 och II: 405 samt I: 494 och II: 595, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

10) av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson*, *Virgin*, *Per Jacobsson*, *Edström*, *Sundin*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Staxäng*, *Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Skellefteå, *Andersson* i Knäred och *Turesson*, vilka beträffande förräntning och amortering av bostadslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 18, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »förutvarande ordningen», bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill erinra om att egnahemslånen återbetalas med fast annuitet. I samband med att egnahemslån och tertiärlån sammanfördes till en låneform med i huvudsak ensartade bestämmelser ändrades emellertid reglerna rörande lån till småhus. De nyare reglerna ger ett sämre utfall under de år som är mest kostnadskrävande för småhusägare. Utskottet vill även erinra om att bostadsstyrelsen motsatte sig den sålunda genomförda ändringen och förordade att oförändrade annuitetsregler borde gälla för lån avseende småhus. Utskottet, som delar bostadsstyrelsens nämnda uppfattning, tillstyrker förevarande motionsyrkanden.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»12. beträffande förräntning och amortering av bostadslån med bifall till motionerna I: 347 och II: 405 samt I: 492 och II: 596, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

11) beträffande bestämmelsen om maximiyta för småhus, som bebos av låntagaren

a) av herrar *Näsström*, *Gillström*, *Rikard Svensson*, *Pettersson* i Degerfors, *Gustafsson* i Stockholm, *Blidfors*, *Johansson* i Norrköping och fru *Holmberg*, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 18 börjar med »Frågan om» och på s. 19 slutar med »tillstyrkes därför», bort ha följande lydelse:

»Vid 1960 och 1962 års riksdagar har denna fråga varit föremål för riksdagens ställningstagande och riksdagen har båda gångerna uttalat sig för att denna regel borde bibehållas tills vidare. Enligt utskottets förmenande har ingenting inträffat som gör att regeln nu bör slopas. Utskottet anser därför, att nuvarande bestämmelse om maximiyta på 125 m² för lån till småhus bör bibehållas.

Härav följer att utskottet avstyrker vad som föreslagits i motionerna I: 492 och II: 596.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»14. beträffande bestämmelsen om maximiyta för småhus, som bebos av låntagaren, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 492 och II: 596, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Almgren Kellgren* och *Fagerlund*, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 18 börjar med »Frågan om» och på s. 19 slutar med »tillstyrkes därför», bort ha följande lydelse:

»Vid bedömning av nämnda maximiregel bör beaktas att regeln med sin nuvarande utformning ger upphov till en hel del gränsfall i långivningen, som gör den svår att tillämpa på ett sätt som leder till rättvisa och rimliga resultat. Det synes önskvärt, att dessa olägenheter såvitt möjligt begränsas. Detta syfte torde kunna nås, om maximiytan ökas till 150 m². Antalet gränsfall skulle därigenom minska och större valmöjlighet beträffande husens storlek och planlösning erhållas samtidigt som extremt stora hus fortfarande lämnas utanför långivningen. Utskottet föreslår, att riksdagen i anledning av motionsyrkandena beslutar en sådan jämkning av regeln.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»14. beträffande bestämmelsen om maximiyta för småhus, som bebos av låntagaren, i anledning av motionerna I: 492 och II: 596, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

12) beträffande bestämmelserna om låneunderlag

a) av herrar *Sundin*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets utlåtande, som på s. 19 börjar med »Utskottet har» och på s. 20 slutar med »bostadsstyrelsens översyn», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har sig bekant att bostadsstyrelsen har påbörjat en översyn av gällande bestämmelser om högsta låneunderlag. Syftet är bl. a. att undersöka i vad mån det är praktiskt möjligt att utforma sådana regler för låneunderlag att skälig hänsyn tages till kostnadsvariationer, som är beroende av olikheter i bostadskvalitet. Med hänvisning till det förut anförda rörande den yttre bomiljöns betydelse vill utskottet framhålla, att vid översyn bör fästas särskild vikt vid sådana kvalitetsbefrämjande åtgärder som åsyftas i motionerna I: 493 och II: 598. De åtgärder i detta syfte som översynen föranleder bör skyndsamt genomföras.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om, att låneunderlaget för flerfamiljshus nyligen har justerats med hänsyn till kostnadsutvecklingen, medan det i fråga om småhus alltjämt råder en besvärande spänning mellan kostnader och låneunderlag. Denna omständighet torde medföra en betydande hämmande inverkan på småhusbyggandet, främst emedan den kontantsats som måste presteras ofta blir oskäligt hög. Härtill medverkar även den för småhus gällande regeln, att bostadsyta överstigande 90 m² ej tillåtes påverka låneunderlaget. Denna regel torde vara särskilt ogynnsam för större barnfamiljer. Utskottet vill framhålla, att dessa spörsmål bör uppmärksammas vid bostadsstyrelsens översyn i syfte att för småhusen skyndsamt åstadkomma en generösare låneunderlagsberäkning.

Beträffande det i motionerna I: 343 och II: 400 framförda önskemålet att låneunderlaget för flerfamiljshus skall ökas med 400 kr. för varje lägenhet som är avsedd som pensionärsbostad, vill utskottet framhålla att hela spörsmålet rörande pensionärernas bostadsfråga bör tagas upp i annat sammanhang.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»15. beträffande bestämmelserna om låneunderlag med bifall till motionerna I: 493 och II: 598, såvitt nu är i fråga, i anledning av motionerna I: 81 och II: 97 samt med avslag å motionerna I: 343 och II: 400, sistnämnda två motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anför;»

b) av fröken *Andersson*, herrar *Virgin*, *Staxång* och *Turesson*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 19, som börjar med »Utskottet anser» och slutar med »härom avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Behovet av att ge bostadsbyggarna ökade möjligheter att inrymma pensionärslägenheter i den normala bebyggelsen är enligt utskottet angeläget. En höjning av låneunderlaget för flerfamiljshus med 400 kr. för varje lägenhet, som är avsedd till pensionärsbostad, bör därför kunna genomföras utan

att bostadsstyrelsens undersökningar avvaktas. Utskottet tillstyrker sålunda förevarande motioner i nämnda hänseende.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»15. beträffande bestämmelserna om låneunderlag i anledning av motionerna I: 81 och II: 97, I: 343 och II: 400 samt I: 493 och II: 598, sistnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört;»

13) av herrar *Sundin, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka beträffande inkomstgränsen för erhållande av räntefri stående del av förbättringslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20, som börjar med »Då en» och slutar med »tillstyrka motionsyrkandena», bort ha följande lydelse:

»Till stöd för motionsyrkandena har åberopats bl. a. den minskning av förbättringslåneverksamheten, som redovisats av bostadsstyrelsen, samt att det av bostadsräkningen framgått att ett stort antal bostäder inte är tillfredsställande ur standardsynpunkt. Utskottet vill erinra om att det nu gällande inkomststrecket för erhållande av räntefri stående del av förbättringslån, 6 000 kr. beskattningsbar inkomst, fastställdes 1959. Den allmänna ekonomiska utvecklingen och angelägenheten av att förbättringsverksamheten främjas motiverar en höjning av inkomststrecket. Utskottet tillstyrker därför motionsyrkandet om en höjning till 8 000 kr. beskattningsbar inkomst.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

»16. beträffande inkomstgränsen för erhållande av räntefri stående del av förbättringslån med bifall till motionerna I: 491 och II: 597, såvitt nu är i fråga, samt i anledning av motionerna I: 239 och II: 279 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört;»

14) beträffande ränte- och amorteringsfria tillägglån för flerfamiljshus

a) av herrar *Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Edström*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 21, som börjar med »Såsom föredragande» och slutar med »och II: 595», bort ha följande lydelse:

»Utskottet föreslår i annat sammanhang att beslut angående hur man skall förfara med utestående kapitalsubventioner till egna hem bör uppskjutas till dess huvuddelen av dessa lån utestått i tio år. I samband med att

denna fråga aktualiseras bör enligt utskottets mening beslut fattas även angående utestående oreglerade tilläggs lån till flerfamiljshus. Utskottet tillstyrker alltså motionerna I: 495 och II: 606 samt I: 141 och II: 167, såvitt nu är i fråga, samt avstyrker Kungl. Maj:ts förslag om att dessa lån skall efterskänkas. Utskottet avstyrker också förslag i motionerna I: 494 och II: 595 om att dessa lån nu skall uppsägas till amortering.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»17. beträffande ränte- och amorteringsfria tilläggs lån för flerfamiljshus med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 494 och II: 595, och med bifall till motionerna I: 495 och II: 606 samt I: 141 och II: 167, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av fröken *Andersson*, herrar *Virgin*, *Staxäng* och *Turesson*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 21, som börjar med »Såsom föredragande» och slutar med »och II: 595», bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar den uppfattning som anförts i motionerna I: 494 och II: 595 att en avskrivning av oreglerade kapitalsubventioner i form av tilläggs lån till flerfamiljshus inte är motiverad och biträder sålunda förslaget att de i sin helhet måtte uppsägas till amortering och förräntning.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»17. beträffande ränte- och amorteringsfria tilläggs lån för flerfamiljshus med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 494 och II: 595 ävensom i anledning av motionerna I: 141 och II: 167 samt med avslag å motionerna I: 495 och II: 606, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

15) beträffande räntefria stående delar av egnahemslån

a) av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson*, *Virgin*, *Per Jacobsson*, *Edström*, *Staxäng*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Skellefteå och *Turesson*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 21, som börjar med »Föredragande statsrådet» och slutar med »avstyrker motionsyrkandena», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Beträffande de utestående kapitalsubventionerna i egnahem vill utskottet erinra om att riksdagen tidigare har uttalat sig för att spørsmålet hur man skall förfara med dessa subventioner borde prövas i ett sammanhang, sedan huvuddelen av dem stått ute i tio år. Avsikten har bl. a. varit att riksdagen

genom ett sådant uppskov skulle få en klarare överblick över utvecklingen av bostadskostnader och fastighetsvärden och därmed bättre förutsättningar att bedöma frågan om återbetalning eller efterskänkande av subventionerna.

Såvitt framgår av propositionen har Kungl. Maj:ts förslag inte grundats på en prövning av angivna förhållanden. Då utskottet anser att riksdagen ej bör ta ställning till en fråga av denna vikt utan att de omständigheter som inverkar på frågans bedömning har blivit närmare klarlagda, är utskottet ej berett att tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet tillstyrker därför yrkandet i motionerna I: 494 och II: 595 samt I: 495 och II: 606 att ställningstagandet till frågan om återkrav av de räntefria stående delarna av egnahemslån tills vidare uppskjutes. Utskottets ståndpunkt innebär även bifall till motionerna I: 141 och II: 167, såvitt nu är i fråga.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»18. beträffande räntefria stående delar av egnahemslån med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 495 och II: 606, I: 494 och II: 595 samt I: 141 och II: 167, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herr *Bergman* och fru *Wallentheim*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 21, som börjar med »Föredragande statsrådet» och slutar med »avstyrker motionsyrkandena», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Såsom föredragande statsrådet anfört beslöt riksdagen år 1957 att efterskänka vissa äldre kapitalsubventioner till egnahem. Utskottet vill erinra om, att detta beslut fattades mot bakgrunden av att de ifrågavarande husen merendels befann sig i ett tekniskt dåligt skick och att ägarna därför i många fall stod inför nödvändigheten att vidta kostsamma underhålls- och reparationsåtgärder. Vidare bör erinras om att man år 1957 hade anledning att räkna med att kapitalsubventioner skulle fortfara att utgå för egnahemsbyggandet. Då förutsättningarna i båda dessa avseenden nu avviker från dem som förelåg år 1957 anser utskottet att nämnda års beslut ej bör vara vägledande när riksdagen skall ta ståndpunkt till Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Enligt utskottets mening bör vid frågans bedömning hänsyn tagas till utvecklingen av kapitalkostnaderna för småhus. Uppgifter som utskottet inhämtat av bostadsstyrelsen ger vid handen att kapitalkostnaderna i de småhus, som nu tillkommer med stöd av statslån, avsevärt överstiger kapitalkostnaderna för de hus, till vilka kapitalsubvention beviljats. Även om de utestående kapitalsubventionerna för egnahem göres ränte- och amorteringspliktiga, torde kapitalkostnaderna i de ifrågavarande husen allttjämt komma att icke obetydligt underliga motsvarande kostnader i nyproduce-

rade hus. Vidare bör beaktas att de kapitalsubventioner, som utgått för flerfamiljshus, i väsentlig utsträckning har uppsagts till förräntning och amortering. Det torde inte finnas sakliga skäl att behandla egnahemsägare på ett förmånligare sätt än bostadskonsumenter i hyres- och bostadsrättslägenheter.

Utskottet kan av anförda skäl ej ansluta sig till tanken att de utestående kapitalsubventionerna för egnahem i sin helhet skall efterskänkas. Å andra sidan anser inte utskottet tillräckliga skäl föreligga att uppskjuta ett ställningstagande till frågan. Utskottet anser det rimligt att staten i fråga om egnahemssubventionerna återkräver högst 4 000 kr. per lån, som utestått i tio år, samt efterskänker vad som därefter återstår. Därmed skulle de extra kapitalsubventioner, som under några år utgick på grund av kostnadsstegringarna i samband med koreakrisen, inte återkrävas. Utskottet föreslår, att riksdagen nu fattar beslut av detta innehåll.

Till den del subventionerna återkräves bör de löpa med 4 % ränta och 25 års amortering med möjlighet för bostadsstyrelsen att förkorta återstående amorteringstid sedan lånets ursprungliga amorteringsdel slutförklarats.

Av vad utskottet anfört framgår att utskottet ej kan biträda ifrågavarande motionsyrkanden.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande ändrade lydelse:

»18. beträffande räntefria stående delar av egnahemslån med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 495 och II: 606 samt I: 494 och II: 595 ävensom i anledning av motionerna I: 141 och II: 167, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

16) av fröken *Andersson*, herrar *Virgin*, *Staxäng* och *Turesson*, vilka beträffande höjning av räntorna för vissa tillägglån, tertiärlån, egnahemslån och förbättringslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 21 börjar med »Yrkandet i» och på s. 22 slutar med »avstyrkes alltså», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet delar den uppfattning som i motionerna I: 494 och II: 595 anförts angående förräntning av de tillägglån som tidigare gjorts amorteringspliktiga.

Vad angår räntorna å tertiärlån, egnahemslån och förbättringslån vill utskottet erinra om att nuvarande ordning innebär att staten fortfarande bedriver utlåning till räntor som understiger dem staten själv har att betala. Utskottet kan inte tillstyrka ett fortsättande av ett sådant system. Utskottet vill emellertid inte medverka till en sådan räntehöjning på de statliga lånen att den på ett alltför kraftigt sätt påverkar hyressättningen och inskränker sig därför till att tillstyrka bifall till yrkandena i motionerna

I: 494 och II: 595, innebärande att beträffande hus påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958 tertiärlåneräntan skall vara 5,5 % mellan 70 och 85 % av belåningsvärdet och 6 % till den del lånet överstiger 85 % av belåningsvärdet samt att räntan för egnahemslån och förbättringslån skall vara 5 %, allt avseende tid fr. o. m. den 1 januari 1963.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»19. beträffande höjning av räntorna för vissa tilläggs lån, tertiärlån, egnahemslån och förbättringslån med bifall till motionerna I: 494 och II: 595, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

17) beträffande bestämmelserna om räntebidrag m. m.

a) av herrar *Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Edström*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 24 börjar med »Innan utskottet» och på s. 27 slutar med »och II: 597», bort ha följande lydelse:

»I statsverkspropositionen föreslås att räntebidragen slopas helt för hus, som färdigställda t. o. m. år 1951, samt att basräntan höjs för senare uppförda hus och finansierade med statslån enligt de lånevillkor, som gällde för hus påbörjade före den 1 januari 1958. För att kompensera barnfamiljerna föreslås under femte huvudtiteln en betydande höjning av inkomstgränserna för familjebostadsbidrag. Innan utskottet går närmare in på föreliggande förslag till ändringar i de bostadspolitiska stödformerna, önskar utskottet anföra några allmänna synpunkter beträffande bostadsstödet inriktning.

Familjebostadsbidragen tillkom på förslag av bostadssociala utredningen (SOU 1945: 63) som ansåg att bidrag skulle lämnas till familjer med två eller tre minderåriga barn oavsett inkomstförhållanden. Statsmakterna anslöt sig i princip till uppfattningen att familjebostadsbidragen ej borde vara förenade med någon inkomstprövning. Då en dylik prövning likväl infördes, var avsikten att den skulle gälla endast under en övergångstid.

Uppfattningen om familjebostadsbidragen har sedan i viss mån förskjutits, vilket tydligast framgår av bostadspolitiska utredningens betänkande (SOU 1956: 40) och av 1957 års statsverksproposition. Bostadspolitiska utredningen framhöll att huvudsyftet med de familjebostadsbidrag utredningen föreslog var att tillförsäkra barnfamiljer med låga inkomster en tillfredsställande bostadsstandard. Utredningen räknade med, att behovet av denna bostadsrabatt skulle komma att minska i samma mån som realinkomsterna steg. Inkomstgränserna borde nämligen enligt utredningens mening inte höjas på grund av realinkomststegringar utan endast på grund av levnads-

kostnadernas förändringar. Till denna uppfattning anslöt sig socialministern i 1957 års statsverksproposition.

De förändringar i inkomstgränserna som socialministern nu föreslår och som behandlas närmare i ett annat avsnitt av utskottets utlåtande, innebär att han frångått denna uppfattning. Enligt utskottets mening bör man inte slå in på en väg, som innebär att en betydande del av familjestödet koncentreras på familjebostadsbidraget, utan att först grundligt överväga vilken uppgift inom familjepolitiken detta bidrag bör ha i fortsättningen. Det finns ingenting i statsverkspropositionen, som tyder på att socialministerns förslag föregåtts av sådana överväganden och att förslaget ingår som ett led i en väl genomtänkt plan för familjepolitikens utformning.

Enligt utskottets mening bör en allmän förbättring av det allmänna ekonomiska stödet till barnfamiljerna i huvudsak tillgodoses i annan ordning än genom familjebostadsbidrag. I ett annat utskott behandlas motioner om en höjning av det allmänna barnbidraget. Riksdagen blir alltså i tillfälle att besluta om en förbättring av familjestödet utan att bifalla socialministerns förslag i fråga om familjebostadsbidragen.

De i propositionen föreslagna jämkningarna i villkoren för räntebidrag kan utskottet tillstyrka. Detsamma gäller också förslaget i motionerna I: 347 och II: 405 om att räntesubventionerna fr. o. m. nästa budgetår skall ersättas med ett enhetligt schablonbidrag enligt i motionerna uppdragna riktlinjer. Härigenom skulle extra amorteringar på bostadslånen bli mera lönande och konkurrensvillkoren mellan olika företagsformer mera likvärdiga.

Övriga motionsyrkanden rörande ändrade regler för räntebidrag kan utskottet inte tillstyrka.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»20. beträffande bestämmelserna om räntebidrag m. m. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 347 och II: 405 samt med avslag å motionerna I: 491 och II: 597, I: 494 och II: 595 samt I: 131 och II: 166, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av fröken *Andersson*, herrar *Virgin*, *Staxäng* och *Turesson*, vilka ansett att

dels före det stycke i utskottets yttrande på s. 27, som börjar med »Utskottet övergår» och slutar med »bostadspolitiska stödsystemet», bort tillfogas text av följande lydelse:

»I motionerna I: 494 och II: 595 föreslås att riksdagen måtte uttala att en grundprincip för den fortsatta bostadspolitiken bör vara att de boende själva skall betala vad deras bostäder kostar. Utskottet kan helt ansluta sig

till motionärerna på denna punkt. Det nuvarande generella subventions-systemet har medverkat till en ojämn och orättfärdig hyressättning som allmänheten i allt större utsträckning vägrar att acceptera. Utskottet biträder sålunda motionsyrkandet.»

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 27, som börjar med »I propositionen» och slutar med »och II: 597», bort ha följande lydelse:

»I propositionen föreslagna jämkningar i villkoren för räntebidrag innebär enligt utskottets mening ett steg i rätt riktning men icke tillräckligt långt gående. De generella räntesubventionerna var från början avsedda att täcka en såsom tillfällig betraktad stark stegring av räntenivån. Syftet var att statsmakterna genom att kapa toppnivån skulle förhindra en betydande hyressplitrning. Den fortgående stegringen av produktionskostnaderna har emellertid inneburit att hyrorna i det tidigare bostadsbeståndet kommit att ligga väsentligt lägre än i hus som byggts under de senaste åren resp. dem som tillkommer framöver. En hyresskillnad kommer att bestå även om räntesubventionerna avskaffas beträffande äldre hus i vidare omfattning än som föreslagits av Kungl. Maj:t.

Utskottet vill också framhålla att den föreslagna fortsatta subventioneringen på detta område innebär en hård belastning på skattebetalarna, bl. a. sådana som bor i icke subventionerade hus eller är bostadslösa.

I motionerna I: 494 och II: 595 föreslås, att räntebidrag fr. o. m. den 1 juli 1963 ej längre skall medgivas beträffande hus, som påbörjats före ingången av 1958. Utskottet biträder detta förslag och vill härvid erinra om att låneräntan för tertiärlån beträffande hus påbörjade före 1958 är bunden till 3 %. Den privilegierade ställning som tillkommer ifrågavarande hus vad gäller tertiärlåneräntan gör det enligt utskottets mening väl motiverat att för dessa avskaffa varje annan form av subvention.

Även vad avser hus påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958 tillstyrker utskottet viss avveckling av räntebidraget på sätt föreslagits i motionerna I: 494 och II: 595.

Härav följer att utskottet avstyrker yrkandet i motionerna I: 131 och II: 166. Förslaget i motionerna I: 347 och II: 405 om ersättandet av räntesubventionerna med ett schablonbidrag synes lämpligen böra prövas i samband med en framtida översyn av finansieringsbetingelserna för bostäder. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet. Med hänsyn till att utskottet ovan föreslagit en längre gående avveckling av räntebidragen och även i annat sammanhang föreslår en begränsning av de generella bostadssubventionerna, finner sig utskottet för närvarande icke ha anledning att såsom yrkas i motionerna I: 491 och II: 597 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en plan för fortsatt avveckling av de generella bostadssubventionerna. Motionsyrkandet avstyrkes alltså.

Utskottets förslag rörande räntebidragen kan beräknas minska statens utgifter härför med 175 milj. kr. för budgetåret 1963/64.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»20. beträffande bestämmelserna om räntebidrag m. m. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 494 och II: 595 ävensom med avslag å motionerna I: 347 och II: 405, I: 491 och II: 597 samt I: 131 och II: 166, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Sundin, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att

dels sista meningen i det stycke i utskottets yttrande på s. 27, som börjar med »Utskottet tillstyrker» och slutar med »och II: 597», bort utgå samt att efter nämnda stycke bort tillfogas text av följande lydelse:

»Utskottet, som anser att den nu företagna avvecklingen av vissa generella subventioner med samtidig förstärkning av det speciella bostadsstödet till barnfamiljer bör följas av en successiv avveckling under liknande betingelser, tillstyrker det i motionerna I: 491 och II: 597 framförda yrkandet om en plan för fortsatt successiv avveckling av de generella bostadssubventionerna. Liksom motionärerna förutsätter utskottet härvid att frågan om förbättring av stödet till barnfamiljer m. fl. ägnas särskild uppmärksamhet. Dessa spörsmål torde lämpligen kunna behandlas av den parlamentariska bostadsberedning som utskottet förordat.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»20. beträffande bestämmelserna om räntebidrag m. m. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 491 och II: 597 ävensom med avslag å motionerna I: 347 och II: 405, I: 494 och II: 595 samt I: 131 och II: 166, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

18) av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson, Virgin, Per Jacobsson, Edström, Sundin, Nils-Eric Gustafsson, Staxäng, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Skellefteå, *Andersson* i Knäred och *Turesson*, vilka beträffande bestämmelserna om familjebostadsbidrag ansett att det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 27 börjar med »De i» och på s. 29 slutar med »utskottet anfört», bort ha följande lydelse:

»Det i statsverkspropositionen framlagda förslaget rörande familjebostadsbidragen har mötts av en enligt utskottets mening vägande kritik i flera av de motioner, som väckts i frågan.

Den enligt utskottets mening mest anmärkningsvärda bristen i departe-

mentschefens förslag är att de ekonomiskt sämst ställda barnfamiljerna inte skulle få någon förbättring alls av nu utgående bostadsbidrag. De skulle sålunda inte erhålla någon kompensation för de hyresstegringar som den fortsatta nedsättningen av räntebidragen kommer att medföra.

Även en principiell frågeställning bör beaktas, nämligen om det mot bakgrunden av den rådande bristsituationen på bostadsmarknaden kan anses ändamålsenligt att lägga tyngdpunkten i en förstärkning av familjepolitiken genom en mera markerad utbyggnad av familjebostadsbidragssystemet, vilket skulle bli fallet med de höjningar av inkomstgränserna som departementschefen föreslagit. Utskottet delar härvidlag den tveksamhet som kommit till uttryck i motionerna. Även departementschefen redovisar motiv som uttrycker samma tveksamhet. Han ställer sig sålunda avvisande till den tanke som i fjolårets statsverksproposition framfördes av dåvarande socialministern och som gick ut på att familjebostadsbidrag oberoende av ekonomisk bärkraft skulle tillkomma alla flerbarnsfamiljer vilkas bostäder uppfyller vissa utrymmes- och standardkrav. En reform av antytt innehåll skulle, framhåller departementschefen, i nuvarande läge inte innebära avsett stöd till hushåll, som med hänsyn till bostadsbrist inte kunnat skaffa sig lägenheter med den för bidrag föreskrivna standarden. Samma invändningar kan riktas mot departementschefens eget förslag. Genom de jämförelsevis kraftiga ändringarna av inkomstgränserna bygges familjebostadsbidragen ut som familjepolitisk stödform. Därigenom skulle det konsumtionsdirigerande elementet förstärkas, vilket departementschefen anser tveksamt. I detta avseende hyser utskottet samma uppfattning. Men tyngdpunkten i en förstärkning av familjepolitiken bör då ligga i åtgärder av mera generell form.

Tabell A

Bidragstyp	Sammanlagt familjebostadsbidrag i kr. för familj med					
	2 barn		3 barn		4 barn	
	Gällande	Förslaget	Gällande	Förslaget	Gällande	Förslaget
Förhöjt bidrag						
zon I.....	1 020	1 320	1 200	1 650	1 380	1 980
» II.....	1 080	1 380	1 260	1 710	1 440	2 040
» III.....	1 140	1 440	1 320	1 770	1 500	2 100
Helt bidrag						
zon I.....	690	890	870	1 170	1 050	1 450
» II.....	720	920	900	1 200	1 080	1 480
» III.....	750	950	930	1 230	1 110	1 510
Reducerat bidrag						
zon I.....	345	590	435	780	525	960
» II.....	360	610	450	800	540	980
» III.....	375	630	465	820	555	1 000
Nytt bidrag						
zon I.....		295		390		480
» II.....		305		400		490
» III.....		315		410		500

Utskottet förordar i annat sammanhang att en parlamentarisk bostadsberedning tillsättes. Huvuduppgiften för denna bör vara att överse hela det bostadspolitiska området. Ett viktigt problem blir härvid att utforma de bostadspolitiska stödformerna inom ramen för en ändamålsenlig familjepolitik. Det är då naturligt att de synpunkter på bostadsstödet framtida utformning som framförts i de väckta motionerna — bl. a. i fråga om de ensamstående barnförsörjarnas luckor — upptages till prövning. En utvidgning av familjebostadsbidragen på det sätt som departementschefen föreslagit kan befaras försvåra en senare kommande mera omfattande bostads- och familjepolitisk reform.

Av här redovisade skäl anser utskottet att departementschefens förslag beträffande familjebostadsbidragen inte kan godtagas.

Bland annat för att också denna väg medge kompensation för hyreshöjningarna anser utskottet att en omedelbar förstärkning av familjebostadsbidragen bör ske. Det är enligt utskottets uppfattning då viktigt att utforma förstärkningen så att höjningens tyngdpunkt förlägges till de lägre inkomstskikten och så att flerbarnsfamiljernas behov särskilt beaktas. De i motionerna framlagda ändringsförslagen är samtliga av angivna innebörd. På grundval av motionärernas förslag föreslår utskottet att bidraget per barn höjes med 150 kr. för den lägsta bidragsgruppen, dvs. den inkomstgrupp som har rätt till förhöjt bidrag, och att bidraget i inkomstgruppen med rätt till helt bidrag höjes med 100 kr. per barn. Inkomstgränserna föreslår utskottet skola bibehållas oförändrade med den ändringen att ovanför nuvarande högsta bidragsgruppen tillägges en ny bidragsgrupp, som skall omfatta inkomstläget 9 500—11 000 kr. beskattningsbar inkomst. För att nå en jämnare avtrappning föreslår utskottet att bidraget i den nuvarande inkomstgruppen med reducerat bidrag skall utgå med $\frac{2}{3}$ av helt bidrag och att bidraget i den nya högsta inkomstgruppen skall utgå med $\frac{1}{3}$ av helt bidrag.

Innebörden av utskottets förslag framgår av tabell A.

För ettbarnsfamilj skall bidraget utgå enligt oförändrade grunder.

Familjebostadsbidragets ökning i det enskilda fallet enligt utskottets förslag framgår av tabell B. För jämförelse visas också ökningen enligt propositionens förslag.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till slopande av den nu gällande tidsgränsen för bidragsberättigade lägenheter. Förslaget att bidragsbeloppet i vissa fall skall jämkas till hela krontal föranleder ingen erinran från utskottets sida.

De nya bidragsreglerna skall gälla fr. o. m. 1 januari 1964. Utskottet föreslår att Kungl. Maj:t bemyndigas utfärda erforderliga författningsändringar i administrativ ordning.

Kostnadsökningen för statsverket i jämförelse med nu gällande bidragsgrunder beräknar utskottet till 48 milj. kr. för helt år. För nästa budgetår

Tabell B

Årsinkomst 1 000-tal kr.	Familjebostadsbidragets ökning	
	Enl. prop.	Enligt här an- givet förslag
2-barnsfamilj		
Under 12,5.....	—	300
12,5—14,9.....	330	200
14,9—16,7.....	345	245
16,7—18,5.....	690	295
18,5—19,7.....	690	—
19,7—22,0.....	345	—
3-barnsfamilj		
Under 13,6.....	—	450
13,6—16,1.....	330	300
16,1—16,7.....	765	345
16,7—17,9.....	435	345
17,9—19,7.....	870	390
19,7—21,5.....	870	—
21,5—23,8.....	435	—
4-barnsfamilj		
Under 14,9.....	—	600
14,9—17,3.....	330	400
17,3—18,5.....	855	435
18,5—19,0.....	525	435
19,0—21,0.....	1 050	480
21,0—23,3.....	1 050	—
23,3—25,6.....	525	—

blir kostnadsökningen således 24 milj. kr., dvs. 41 milj. kr. mindre än vad Kungl. Maj:ts förslag skulle medföra.»

19) beträffande bestämmelserna om pensionärsbostadsbidrag

a) av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson*, *Virgin*, *Per Jacobsson*, *Edström*, *Staxäng*, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Skellefteå och *Turesson*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 29 som börjar med »Enligt direktiven» och slutar med »motionsyrkanden avstyrkes», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser att det nu gällande villkoret för pensionärsbostadsbidrag att fastigheten uppförts före den 1 juli 1946 bör avskaffas under förutsättning av att bostaden uppfyller sådana standardkrav som departementschefen förordat, likaväl som tidsgränsen nu är borttagen.

Övriga i motionerna aktualiserade frågor torde bli föremål för utredning av bostadsförbättringsutredningen. Dessa motionsyrkanden avstyrkes sålunda.»

b) av herrar *Sundin*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Svensson* i Stenkyrka och *Andersson* i Knäred, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 29,

som börjar med »Enligt direktiven» och slutar med »motionsyrkanden avstyrkes», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt utskottets mening är det för pensionärerna avsedda bostadsstödet inte tillfredsställande utformat. Till de mest uppenbara olägenheterna hör de nuvarande reglerna för kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Dessa medför stora orättvisor mellan både skattebetalare i olika kommuner och pensionärer i olika kommuner. Utskottet delar den uppfattning som i dessa avseenden framförts i motionerna I: 341 och II: 401. I dessa motioner har förordats att man huvudsakligen genom en samordning till en bidragsform av de kommunala bostadstilläggen och de statliga pensionärsbostadsbidragen och ändrade regler för kostnadsfördelningen mellan stat och kommun skall åstadkomma en tillfredsställande ordning i berörda avseenden. De riktlinjer för pensionärsbostadsstödet utformning som sålunda angivits är enligt utskottets mening riktiga. Enligt direktiven skall bostadsförbättringsutredningen överse bestämmelserna för pensionärsbostadsbidraget. Då emellertid de nämnda riktlinjerna inte kan fullföljas utan att även andra delar av bostadsstödet till pensionärerna uppmärksammas, föreslår utskottet att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning av frågan rörande stödet till pensionärernas bostadsförsörjning i hela dess vidd. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra om detta utredningsarbete skall utföras av bostadsförbättringsutredningen eller av andra sakkunniga. Härigenom anser sig utskottet även ha tillgodosett det i motionerna I: 227 och II: 272 framförda yrkandet om viss översyn av bestämmelserna rörande pensionärsbostadsbidrag.

Övriga motionsyrkanden i sammanhanget gäller vidgningar i den nuvarande rätten att erhålla pensionärsbostadsbidrag. I motionerna I: 341 och II: 401 föreslås att pensionärsbostadsbidrag skall utgå oavsett ägarförhållande och tidpunkt för färdigställandet. De avgörande kriterierna skall enligt motionerna vara dels pensionärernas ekonomiska situation, dels att bostad uppfyller nu gällande standardkrav. Utskottet finner de framförda ändringskraven riktiga och tillstyrker sålunda ifrågavarande motionsyrkande. Härigenom har även yrkandena i motionerna I: 343 och II: 400, I: 494 och II: 595 samt II: 603 tillgodosetts.»

20) av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson*, *Virgin*, *Per Jacobsson*, *Edström*, *Sundin*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Staxäng*, *Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Skellefteå, *Andersson* i Knäred och *Turesson*, vilka beträffande medelsanvisningen till bostadsrabatter ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 30, som börjar med »Motionsyrkandena är föranledda» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort under förutsättning av bifall till den med 18) betecknade reservationen ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående föreslagit ändrade villkor för familjebostadsbidrag, föreslår att anslaget uppföres med 139 000 000 kr.»